

Příloha č. 1 Strategie CLLD 2021 - 2027
Socioekonomická analýza
MAS Brána do Českého ráje, z.s.

březen 2021

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj
Integrovaný regionální operační program

**MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR**

Obsah

Seznam tabulek	3
Seznam obrázků	4
1 CHARAKTERISTIKA MAS BRÁNA DO ČESKÉHO RÁJE	5
2 OBYVATELSTVO	9
2.1 Vývoj počtu obyvatel	9
2.2 Věková struktura	10
3 TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA	11
4 DOPRAVA	11
5 VYBAVENOST OBCÍ A SLUŽBY	15
6 BYDLENÍ	17
7 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	18
7.1 Odpadové hospodářství	19
7.2 Ochrana vod	21
7.3 Ochrana ovzduší	22
7.4 Ochrana půdy	25
7.5 Zemědělství	26
7.6 Lesnictví	28
8 ŽIVOT V OBCÍCH	30
8.1 Kulturní a sportovní vybavenost	30
8.2 Spolky	30
8.3 Zdravotní a sociální služby	31
9 PODNIKÁNÍ A NEZAMĚSTNANOST	35
9.1 Podnikání	35
9.2 Nezaměstnanost	38
10 VZDĚLÁVÁNÍ A ŠKOLSTVÍ	41
11 HOSPODAŘENÍ OBCÍ, INFORMOVANOST, SPOLUPRÁCE	44
11.1 Hospodaření obcí	44
11.2 Spolupráce	46
12 BEZPEČNOST	48
12.1 Integrovaný záchranný systém	48
13 TURISTICKÝ RUCH	49
14 SOUHRN SOCIÁLNÍ ANALÝZY	52

Seznam tabulek

Tabulka 1 Obecná charakteristika obcí MAS Brána do Českého ráje.....	7
Tabulka 2 Porovnání základních věkových kategorií obyvatelstva MAS BCR a index stáří	10
Tabulka 3 Přehled hromadných ubytovacích zařízení na území MAS Brána do Českého ráje.....	15
Tabulka 4 Základní vybavenost obcí na území MAS Brána do Českého ráje.....	16
Tabulka 5 Přehled dokončených bytů na území MAS Brána do Českého ráje v letech 2001-2014	17
Tabulka 6 Přehled ochrany přírody na území MAS	19
Tabulka 7 Zařízení odpadového hospodářství na územím MAS Brána do Českého ráje	20
Tabulka 8 Přehled zdrojů znečištění na území MAS Brána do Českého ráje.....	23
Tabulka 9 Struktura pozemků na území MAS Brána do Českého ráje	26
Tabulka 10 Přehled sociálních služeb na území MAS Brána do Českého ráje v roce 2020	32
Tabulka 11 Přehled dalších poskytovaných služeb na území v roce 2020 – nejsou sociální službou ...	33
Tabulka 12: Největší podniky se sídlem na území MAS BCR podle počtu zaměstnanců	35
Tabulka 13: Certifikovaní regionální výrobci (<i>Produkt Českého ráje</i>) na území MAS BCR.....	37
Tabulka 14: Nezaměstnanost v obcích MAS Brána do Českého ráje	38
Tabulka 15 Střední školy na území MAS Brána do Českého ráje	41
Tabulka 16 Školských zařízení (MŠ, ZŠ, ŠJ, ZUŠ a DDM) na území MAS Brána do Českého ráje	42
Tabulka 17: Hospodaření obcí MAS Brána do Českého ráje za rok 2019.....	44
Tabulka 18: Sdružení obcí na území MAS Brána do Českého ráje	47
Tabulka 19: Přehled informačních center na území MAS Brána do Českého ráje	49

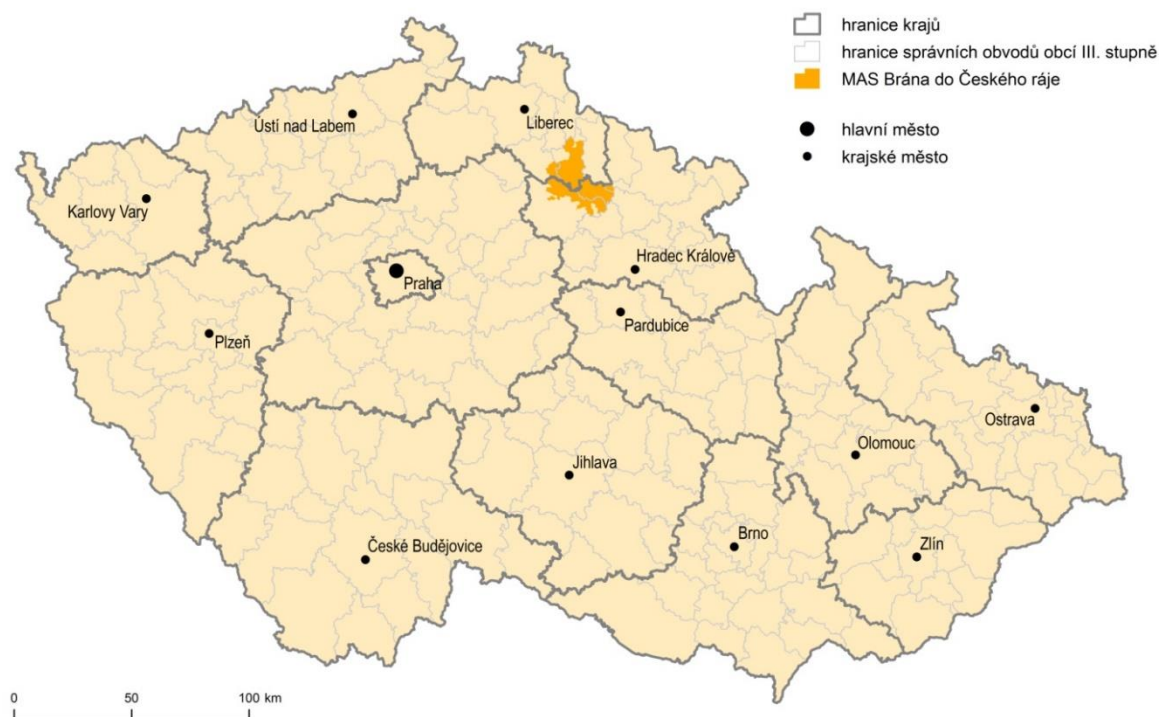
Seznam obrázků

Obrázek 1 Poloha území MAS Brána do Českého ráje	5
Obrázek 2 MAS Brána do Českého ráje a jejich poloha vůči významným regionálním centrům.....	6
Obrázek 3 Rozdělení obcí do velikostních kategorií dle počtu obyvatel	8
Obrázek 4 Vývoj počtu obyvatel na území MAS Brána do Českého ráje 2001-2020	9
Obrázek 5 Dopravní zátěž MAS Brána do Českého ráje – Liberecký kraj, 2016.....	13
Obrázek 6 Dopravní zátěž MAS Brána do Českého ráje – Královéhradecký kraj, 2016	14
Obrázek 7 Podíl složek celkového půdního fondu v území MAS BCR v roce 2019	28
Obrázek 8 Obrázek 8 Vývoj nezaměstnanosti v MAS Brána do Českého ráje v letech 2015-2021	38

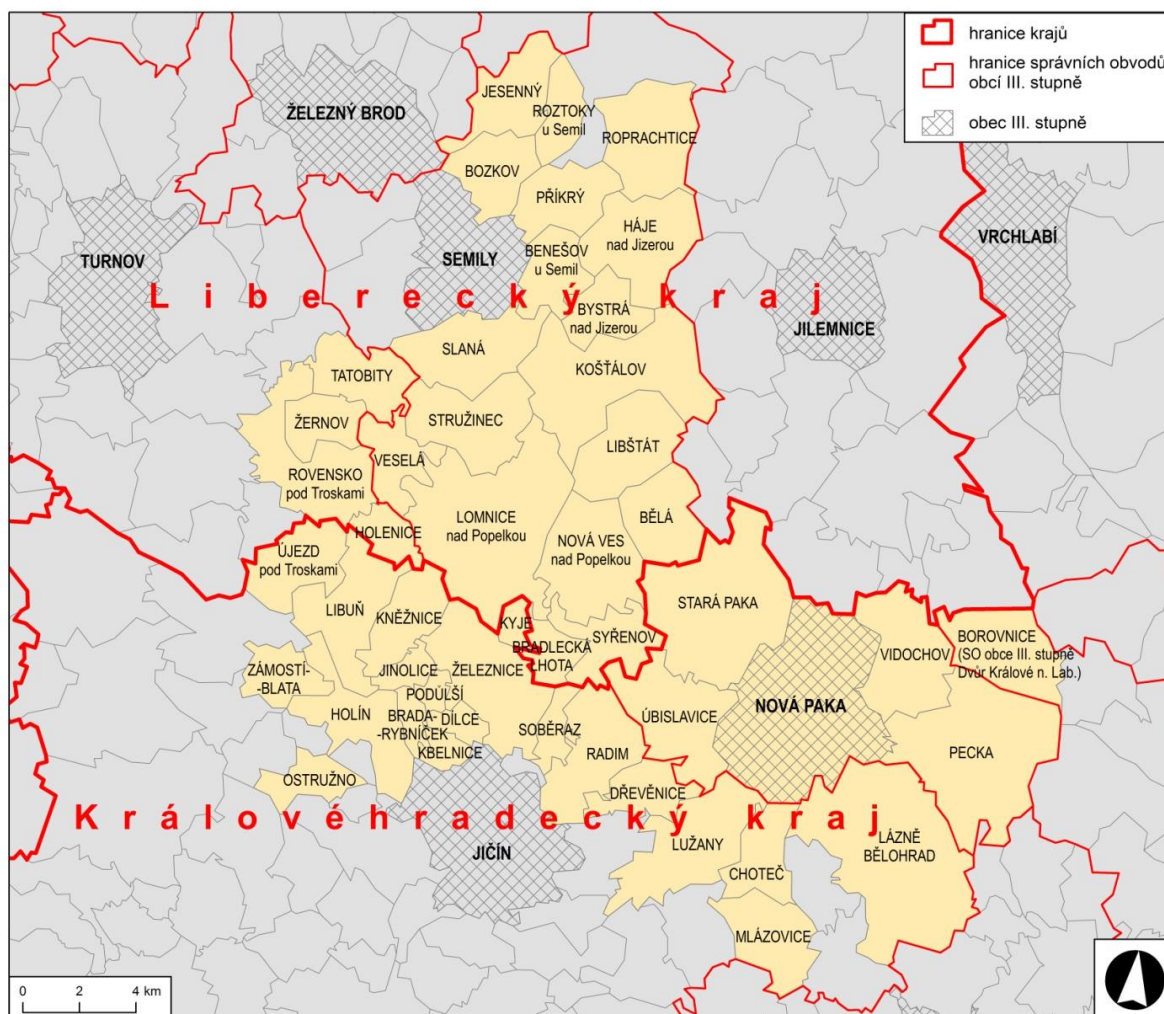
1 CHARAKTERISTIKA MAS BRÁNA DO ČESKÉHO RÁJE

Místní akční skupina Brána do Českého ráje (dále jen MAS) se rozkládá přibližně 100 km severovýchodně od hlavního města Prahy. MAS tvoří širší severovýchodní zázemí jednoho z hlavních center oblasti Jičína a východní zázemí Semil, dalšího z center oblasti. MAS leží na hranicích několika různých regionů. Jedná se o dva administrativní regiony NUTS III (Liberecký a Královéhradecký kraj), a dále pak členské obce MAS přináležejí k pěti různým ORP (Semily a Turnov z Libereckého kraje; Dvůr Králové nad Labem, Jičín a Nová Paka z Královéhradeckého kraje). Celkový počet členských obcí MAS je 48. Obce se do MAS začlenily především v rámci dobrovolných svazků obcí (Brada - 14 obcí; Tábor - 11 obcí; Pojizeří - 13 obcí), ale také jednotlivě (9 obcí: Borovnice, Lázně Bělohrad, Nová Paka, Stará Paka, Pecka, Úbislavice, Vidochoh, Choteč, Lužany, Mlázovice). Statut města má pouze 5 největších obcí – Lázně Bělohrad, Nová Paka a Železnice v Královéhradeckém kraji, Lomnice nad Popelkou a Rovensko pod Troskami v Libereckém kraji. Vedle měst se v území nacházejí i tři obce se statutem „městys“ (Libštát, Mlázovice a Pecka).

Obrázek 1 Poloha území MAS Brána do Českého ráje (zdroj: vlastní zpracování)

**Obrázek 2 MAS Brána do Českého ráje a jejich poloha vůči významným regionálním centrům
(zdroj: vlastní zpracování)**

Celková rozloha zahrnuje **450,97 km²** a žije zde **39 918** obyvatel (k 1. 1. 2020). Hustota zalidnění území tak činí přibližně 88,5 obyvatel na km². Území MAS tak v porovnání s hodnotami obou krajů představuje spíše méně zalidněné území (Liberecký kraj 138,7 ob./km², Královéhradecký kraj 116 ob./km²), zvláště při uvážení skutečnosti, že všech pět obcí MAS se statutem „město“ představují přibližně čtvrtinu území MAS, ale více než polovinu obyvatel. Přehled členských obcí a základních charakteristik přináší tabulka 2.

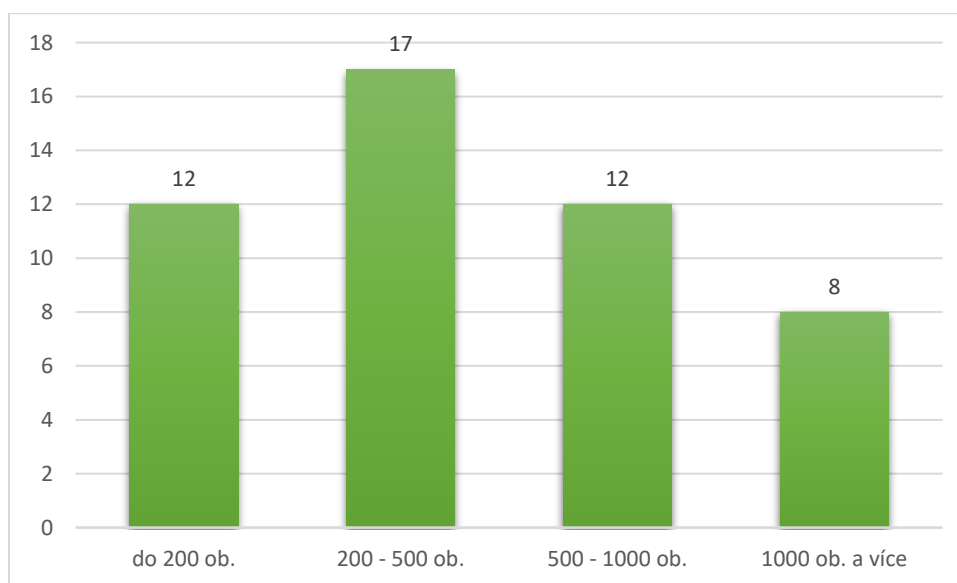
Tabulka 1 Obecná charakteristika obcí MAS Brána do Českého ráje (zdroj: ČSÚ, 2020)

Název obce	Statut	Počet částí	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel k 1.1.2020	Hustota zalidnění	Kraj	ORP
Bělá	Obec	1	7,76	273	35,2	Liberecký	Semily
Benešov u Semil	Obec	1	5,39	851	157,9	Liberecký	Semily
Borovnice	Obec	1	9,75	362	37,1	Královéhradecký	Dvůr Králové n/L
Bozkov	Obec	1	6,8	580	85,3	Liberecký	Semily
Brada-Rybníček	Obec	2	1,93	158	81,9	Královéhradecký	Jičín
Bradlecká Lhota	Obec	1	3,69	236	64,0	Liberecký	Semily
Bystrá nad Jizerou	Obec	1	5,62	116	20,6	Liberecký	Semily
Dílce	Obec	1	1,87	64	34,2	Královéhradecký	Jičín
Dřevěnice	Obec	2	5,18	247	47,7	Královéhradecký	Jičín
Háje nad Jizerou	Obec	4	11,74	671	57,2	Liberecký	Semily
Holenice	Obec	1	3,51	95	27,1	Liberecký	Turnov
Holín	Obec	4	10,41	587	56,4	Královéhradecký	Jičín
Choteč	Obec	1	6,08	197	32,4	Královéhradecký	Jičín
Jesenný	Obec	2	7,84	462	58,9	Liberecký	Semily
Jinolice	Obec	1	2,15	198	92,1	Královéhradecký	Jičín
Kbelnice	Obec	1	1,87	214	114,4	Královéhradecký	Jičín
Kněžnice	Obec	2	6,69	276	41,3	Královéhradecký	Jičín
Košťálov	Obec	4	20,01	1636	81,8	Liberecký	Semily
Kyje	Obec	1	1,59	54	34,0	Královéhradecký	Jičín
Lázně Bělohrad	Město	9	28,39	3609	127,1	Královéhradecký	Jičín
Libštát	Městys	1	10,13	929	91,7	Liberecký	Semily
Libuň	Obec	4	10,54	764	72,5	Královéhradecký	Jičín
Lomnice nad Popelkou	Město	12	25,58	5395	210,9	Liberecký	Semily
Lužany	Obec	1	12,5	586	46,9	Královéhradecký	Jičín
Mlázovice	Městys	2	8,52	545	64,0	Královéhradecký	Jičín
Nová Paka	Město	13	28,68	8986	313,3	Královéhradecký	Nová Paka
Nová Ves nad Popelkou	Obec	1	12,15	656	54,0	Liberecký	Semily
Ostružno	Obec	1	4,35	97	22,3	Královéhradecký	Jičín
Pecka	Městys	8	23,03	1282	55,7	Královéhradecký	Nová Paka
Podúlší	Obec	1	1,38	260	188,4	Královéhradecký	Jičín
Příkrý	Obec	2	7,32	245	33,5	Liberecký	Semily
Radim	Obec	5	10,38	433	41,7	Královéhradecký	Jičín
Roprachtice	Obec	1	11,61	281	24,2	Liberecký	Semily
Rovensko pod Troskami	Město	6	12,81	1257	98,1	Liberecký	Turnov
Roztoky u Semil	Obec	1	4,43	104	23,5	Liberecký	Semily
Slaná	Obec	6	10,26	678	66,1	Liberecký	Semily
Soběraz	Obec	1	3,11	101	32,5	Královéhradecký	Jičín
Stará Paka	Obec	6	21,71	2046	94,2	Královéhradecký	Nová Paka
Stružinec	Obec	4	11,22	695	61,9	Liberecký	Semily
Syřenov	Obec	3	6,46	222	34,4	Liberecký	Semily

Název obce	Statut	Počet částí	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel k 1.1.2020	Hustota zalidnění	Kraj	ORP
Tatobity	Obec	2	7,06	562	79,6	Liberecký	Turnov
Úbislavice	Obec	6	12,06	448	37,1	Královéhradecký	Nová Paka
Újezd pod Troskami	Obec	4	7,56	307	40,6	Královéhradecký	Jičín
Veselá	Obec	5	5,78	222	38,4	Liberecký	Semily
Vidochov	Obec	2	11,72	359	30,6	Královéhradecký	Nová Paka
Zámostí-Blata	Obec	2	4,4	123	28,0	Královéhradecký	Jičín
Železnice	Město	7	13,11	1272	97,0	Královéhradecký	Jičín
Žernov	Obec	5	4,85	177	36,5	Liberecký	Turnov
MAS Brána do Českého ráje	MAS	-	450,97	39 918	88,5	-	-
Liberecký kraj	Kraj	-	3163,4	443 690	140,3	-	-
Královéhradecký kraj	Kraj	-	4758,9	551 647	115,9	-	-

Největšími obcemi MAS jsou Nová Paka s necelými 9 000 a Lomnice nad Popelkou se zhruba 5 400 obyvateli (dohromady tedy více než třetina obyvatel MAS). Tato dvě města jsou také největší co do rozlohy, každé s více než 25 km². Naprostá většina obcí má podprůměrnou hustotu zalidnění, kterou tak zvyšují především tři největší obce (třetí jsou Lázně Bělohrad). Jedinou výraznou výjimku tvoří obec Podůlší, kde je vysoká hustota zalidnění dána velmi malou rozlohou obce. Dle počtu obyvatel jsou nejmenšími obcemi Kyje (54 obyvatel), Dílce (64), Holenice (95) a Ostružno (97). Většina těchto obcí patří také mezi nejméně zalidněné obce MAS. Následující graf dokazuje skutečnost, že MAS je tvořena velkým množstvím malých obcí. Téměř 60% obcí má počet obyvatel do 500.

Obrázek 3 Rozdělení obcí do velikostních kategorií dle počtu obyvatel (zdroj: ČSÚ, 2020)

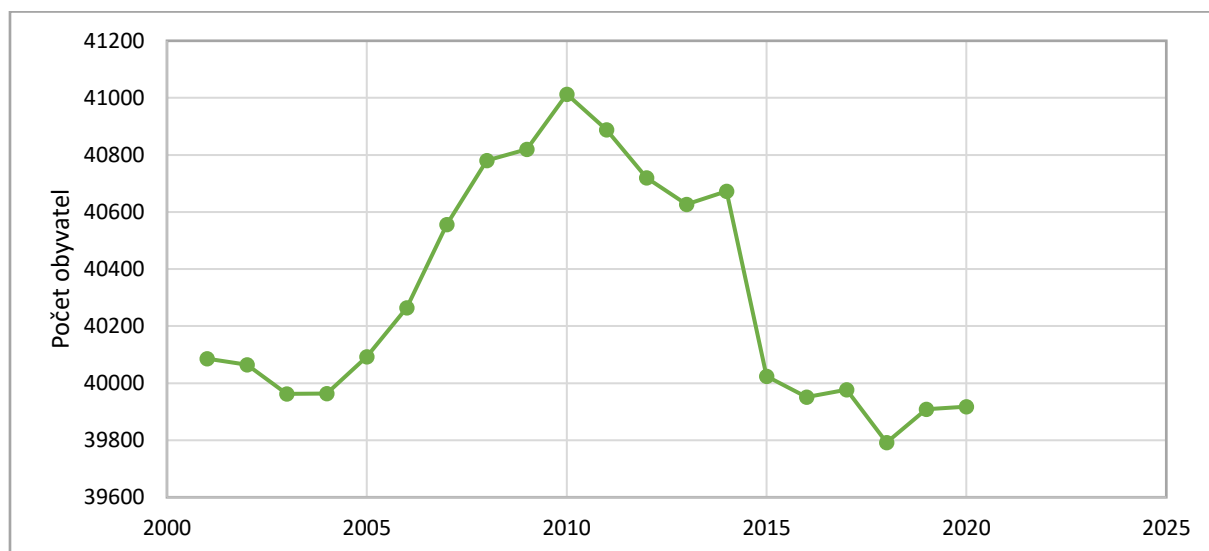
Jak je již uvedeno výše, jednou z významných charakteristik území MAS je jeho poloha při krajských hranicích. Zájmové území přesto představuje víceméně jednotný celek zažívající stejné, resp. velmi podobné problémy napříč těmito hranicemi. Na druhou stranu, kraje Liberecký a Královéhradecký ve svých strategických rozvojových dokumentech přistupují ke svým částem MAS rozdílně. Zatímco dle Programu rozvoje Libereckého kraje je území součástí specifické hospodářsky slabé oblasti Semilsko, podle stejného dokumentu Královéhradeckého kraje je zázemí Jičína, resp. obce kolem silnice I/16 mezi Jičínem a Novou Pakou, součástí vedlejší rozvojové osy Vrchlabí – Jičín – Středočeský kraj. V novějších verzích Programu rozvoje kraje operuje Královéhradecký kraj s rozdělením území na venkovské a městské obce. Dle tohoto vymezení splňuje krajská kritéria pro městské obce pouze trojice Lázně Bělohrad, Nová Paka a Stará Paka.

2 OBYVATELSTVO

2.1 Vývoj počtu obyvatel

Do roku 2004 se území MAS Brána do Českého ráje potýkalo s úbytkem obyvatelstva. Teprve od roku 2005 dochází k nárůstu obyvatel poměrně konstantně až do roku 2010, kdy začal růst stagnovat. V letech 2011, 2012 a 2013 pak došlo po delší době opět k určitému poklesu. V roce 2015 došlo k velkému propadu. Od té doby vývoj obyvatelstva kolísá okolo hranice 39 900 s drobným výkyvem v roce 2018.

Obrázek 4 Vývoj počtu obyvatel na území MAS Brána do Českého ráje 2001-2020 (zdroj: ČSÚ)

Lze říci, že počet obyvatel spíše stagnuje. Je zřejmý trend postupného růstu obyvatel v menších obcích na území MAS. Největší růst zaznamenali mezi lety 2015 až 2020 obce Úbislavice, Bozkov, Brada-

Rybníček a jediným rostoucím městem je Železnice. Naopak ve všech ostatních městech došlo k poklesu (Nová Paka, Lomnice n./P. a Lázních Bělohrad). Výraznější snížení počtu obyvatel došlo také v Benešově u Semil. Za pohybem obyvatelstva v MAS stojí především kolísavá migrace obyvatel. Za tímto jevem se pravděpodobně skrývá jak stěhování mladší generace za pracovními příležitostmi do větších center mimo území MAS, tak i fakt, že mnoho obcí není schopno poskytnout vyšší standardy bydlení a dostupnost základní technické infrastruktury, které právě mladší generace požaduje.

2.2 Věková struktura

Z demografického vývoje počtu obyvatel vyplývá vzrůstající počet staršího obyvatelstva. Pro **území MAS je typické starší obyvatelstvo**. Oproti roku 2014 došlo k poklesu ekonomicky aktivních obyvatel na území MAS a ke zvýšení staršího obyvatelstva na 65 let. V krajském porovnání je patrný rozdíl věkové struktury obyvatelstva oproti Libereckému kraji a daleko větší shodnost se strukturou Královéhradeckého kraje. Tato fakta odrážejí skutečnost, že dlouhodobý historický vývoj území MAS je více podoben stabilnímu vývoji Královéhradeckého kraje. Při podrobnějším pohledu na věkovou strukturu obyvatelstva si lze všimnout, že váha ekonomicky aktivního obyvatelstva je srovnatelná s kraji.

Z tabulky je patrné, že index stárí na území MAS převyšuje republikovou úroveň a ukazatel Libereckého kraje. V porovnání s Královéhradeckým krajem je index stárí podobný.

Dáme-li údaje o věkové struktuře obyvatelstva do kontextu s faktem, že přirozený přírůstek obyvatelstva se podílí na celkovém přírůstku v posledních letech minimálně (resp. záporně), lze tedy soudit, že ve většině obcí dochází ke stárnutí obyvatelstva především odchodem mladých lidí. Naopak v obcích v zázemí větších měst lze předpokládat především imigraci mladých rodin s dětmi.

Tabulka 2 Porovnání základních věkových kategorií obyvatelstva MAS Brána do Českého ráje a index stárí - k 31.12.2019 (zdroj: ČSÚ, 2020)

věk	Brána do Českého ráje	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj	Česká republika
0-14 (%)	15,5	16,3	15,6	16
15-64 (%)	63,1	63,4	62,8	64,1
65 a více (%)	21,4	20,3	21,6	19,9
index stárí	138,4	124,3	138,8	124,6

3 TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

Veřejné osvětlení, místní rozhlas a telekomunikační rozvody jsou dnes v obcích řešeného území již standardem, přestože jejich technický stav dle sdělení starostů často neodpovídá stávajícím požadavkům a normám (vysoká spotřeba el. energie, vysoké náklady na údržbu, nemožnost napojení na varovné systémy, apod.).

Napojení na vodovodní, či plynofikační rozvody a čistírnu odpadních vod však v mnoha obcích stále chybí. Málo zalidněné obce nemají možnost dosáhnout na projekty, jejichž finanční náročnost ještě mnohdy umocňuje rozptýlená zástavba, obavy samosprávy a nevole obyvatel. Částečně plynofikováno je pouze 18 obcí, z toho 8 obcí je plynofikováno zcela, popř. z větší části (cca 80 % obce). Naopak vodovod je již alespoň částečně ve 40 obcích, přičemž mezi zbývajících obce patří většinou nejmenší obce MAS. Nejkomplikovanější situace je u kanalizace. Ta je zavedena v 19 obcích, z toho pouze obec Ostružno má vystavěnou kanalizaci po celé obci a dalších 7 obcí má vybudovanou kanalizaci ve významné většině obce (alespoň. 80 %). V obci Bělá mají kanalizaci zřízenou pouze tři podnikatelské subjekty. 10 obcí je pak napojeno na čistírnu odpadních vod (ČOV).

4 DOPRAVA

Hlavní kostru silniční sítě v území tvoří dvě silnice 1. třídy. Jedná se o komunikace I/16 a I/35, přičemž silnice I/35 je součástí evropské dálkové silnice E442 Karlovy Vary – Liberec – Žilina. Tyto páteřní silnice jsou doplněny o silnice druhých tříd: II/282 Rovensko pod Troskami – Železný Brod, částečně paralelně vedoucí II/283 a II/284 spojující Turnov a Novou Paku, přičemž II/283 umožňuje napojení na Semily a II/284 vede přes Lomnici nad Popelkou a z Nové Paky pokračuje dále přes Lázně Bělohrad pryč z území MAS směrem k Jaroměři, II/286 Jičín – Lomnice nad Popelkou – Jilemnice, II/288 Semily – Bozkov – Železný Brod, II/289 Napojující silnici II/283 na Semily a dále vedoucí přes obci Příkrý k Roztokům u Semil, II/290 Jilemnice – Desná, II/292 Semily – Jilemnice a II/501 Hořice – Lázně Bělohrad – I/16 u Jičína. Většina území je pak dále protknuta poměrně hustou sítí místních komunikací. To ovšem neplatí pro území, kde charakter reliéfu toto neumožňuje. Tedy především sever území MAS, kde je silniční síť významně ovlivněna hlubokým údolím řeky Jizery a dalších vodotečí. Intenzita využití jednotlivých silnic se velmi liší.

Nejsilnější provoz je na silnici I/16, která spojuje Mladou Boleslav s Trutnovem a je tedy součástí intenzivní tepny spojující továrnu Škoda Auto a.s. s jejími subdodavateli a filiálkami. Na druhou stranu tato silnice je z větší části vedena mimo sídla, kromě průtahu Novou Pakou, a nepředstavuje tak výraznou přímou zátěž pro obce MAS. Doprava přes Novou Paku by se měla do budoucnosti zlepšit

díky obchvatu města, který se řeší již desítky let. Projekt je připraven a řeší se stavební povolení výstavby obchvatu na krajském úřadě.

Oproti tomu **druhá nejintenzivněji využívaná silnice I/35** je v podstatě v celém svém úseku vedena jednotlivými sídlí a představuje významný problém pro kvalitu života v těchto obcích. V národních plánech je tato situace řešena plánovanou výstavbou R35.

Třetím neužívanějším spojením je spojení silnic 2. tříd mezi Jičínem, Lomnicí nad Popelkou a Semilami. Dopravní systém území MAS je tedy významně ovlivněn pozicí hlavního ekonomického centra v širším okolí – Jičína. Propojení těchto tří významných „severních“ radiál je prostřednictvím jižního obchvatu města Jičína. V současné době dochází k budování přeložky silnice II/286 Robousy – Valdice. Po dostavbě této přeložky dojde k úbytku dopravy po místních komunikacích v okolí této lokality.

Oblast Semilská postrádá síť komunikací spojující region s Libereckem a Mladoboleslavskem. Tento nedostatek brzdí i rozvoj podnikání pro velmi špatnou dostupnost kamionovou dopravu obzvláště v zimním období. Komunikace II/288 Semily – Bozkov – Železný Brod, v mnoha ohledech kvalitativně neodpovídá svými parametry silnici II. třídy.

Pro obce území MAS jsou významnou problematikou místní komunikace, které jsou přímo ve správě obcí a za jejichž stav obce přímo zodpovídají. Zde se obce řešeného území, rovněž tak jako obce stejné úrovně jinde v ČR, potýkají s nedostatkem finančních prostředků zejména na opravu a údržbu technického stavu těchto komunikací.

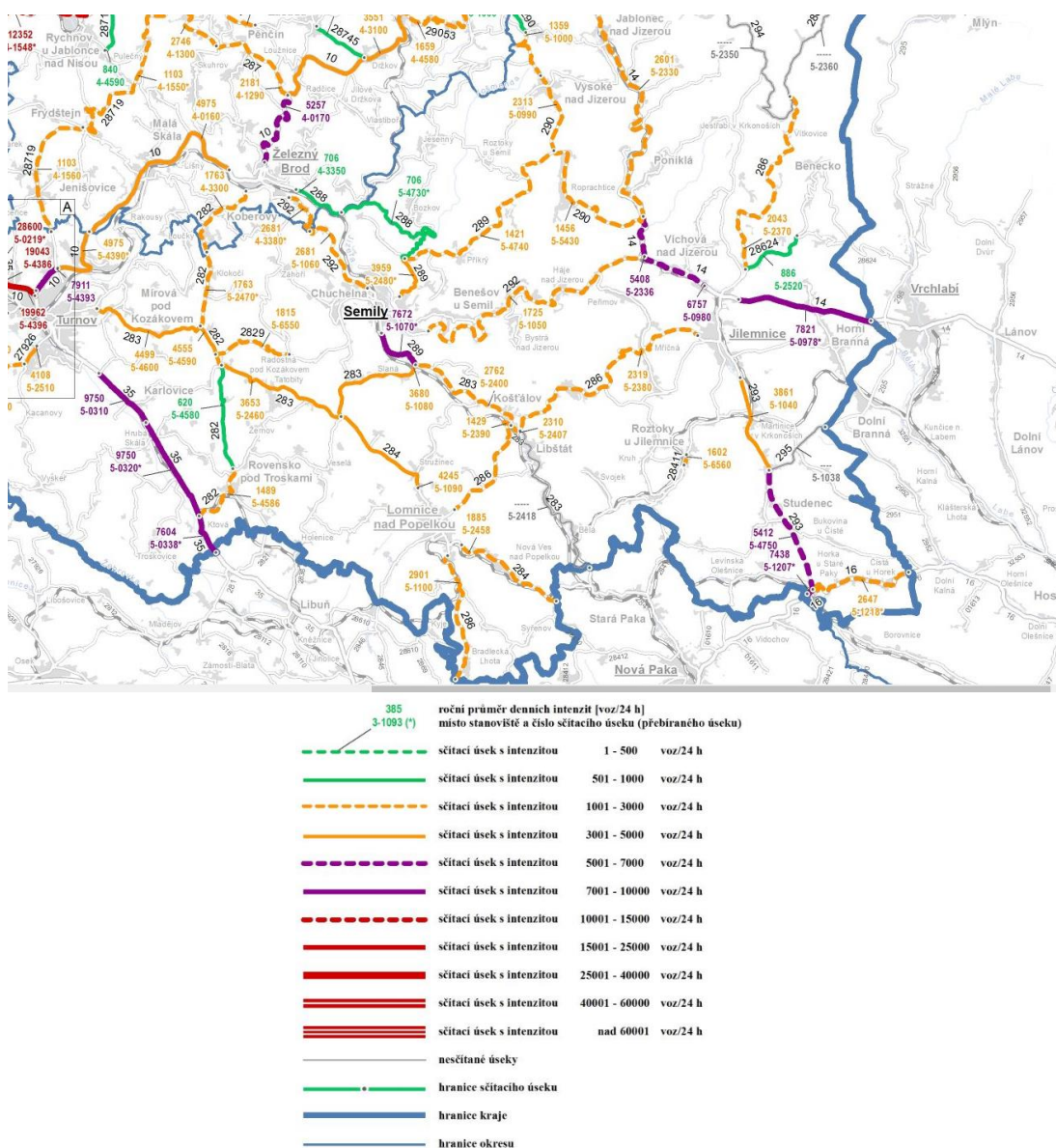
Zatímco silniční síť je až na výše popsané dílčí problémy poměrně dobře vyvinutá, železniční síť je na tom o poznání hůře. Územím procházejí 2 hlavní železniční tratě 030 a 041, které umožňují propojení obou krajských měst. Nejvýznamnější je **trať 030 Jaroměř – Stará Paka – Železný Brod – Turnov – Liberec**, která představuje hlavní spojení s Hradcem Králové a Libercem. Tato trať se postupně modernizuje, dojde tedy ke zkvalitnění a urychlení cestování. V její ose vede i paralelní spojení **041 Hradec Králové – Jičín – Turnov**. Tyto dvě osové tratě jsou doplněny o železniční spojky 040 Ostroměř – Lázně Bělohrad – Stará Paka – Martinice v Krkonoších a 064 Stará Paka – Libuň – Mladá Boleslav. Tato trať umožňuje napojení Jičína na Mladou Boleslav, ale z hlediska významu je jednoznačně ve stínu silnice I/16. Nejvýznamnějším železničním uzlem na území MAS je Stará Paka (modernizace uzlu v roce 2012).

V dopravní obslužnosti autobusovými spoji je v obcích MAS Brána do Českého ráje zřejmý diametrální rozdíl v počtu spojů v pracovní dny a o víkendech. Frekvenci spojů také odráží poloha jednotlivých obcí (na hlavních komunikacích, u větších měst). Občané, kteří nemají možnost využít

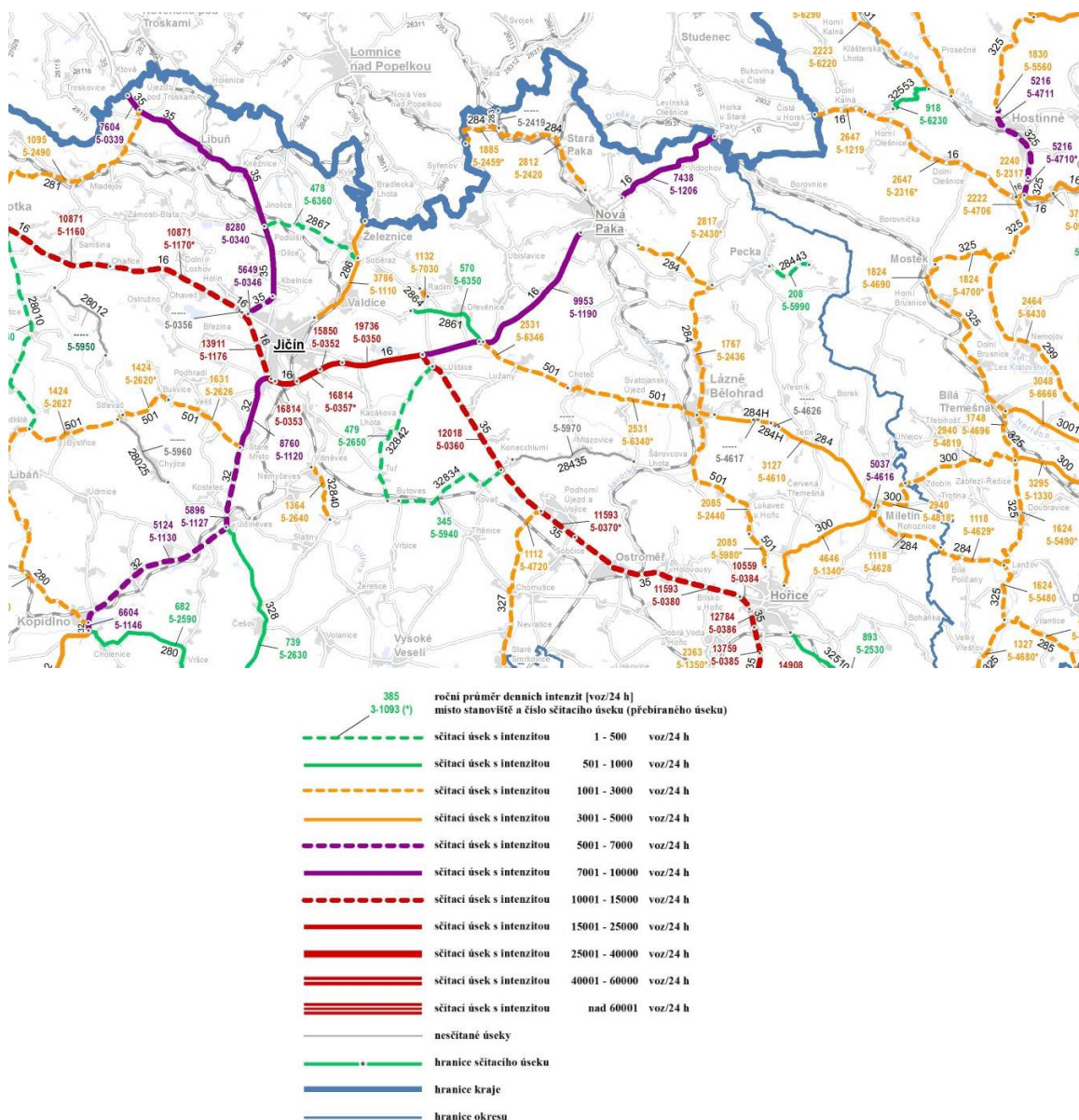
osobní dopravu, jsou tak o víkendech v menších obcích takřka odříznuti od světa. Také večerní hodiny pracovních dnů způsobují problém, kdy do některých obcí přijíždějí poslední spoje okolo 18 hod a v některých obcích i dříve. Tyto obce se pak mohou spolehnout pouze na několik málo spojů ve všední dny v ranních a odpoledních hodinách, které primárně zajišťují dojíždění dětí do škol. Obce v Libereckém kraji jsou začleněny do integrovaného systému IDOL a obce v Královéhradeckém kraji do systému IREDO. Určitou výhodou a možností variability dopravní obslužnosti je existence železnice, která však ani u těch nejhůře obsluhovaných obcí situaci nijak výrazně nezlepšuje.

V níže uvedené obrázky ukazují dopravní zatížení silnic na území MAS Brána do Českého ráje, jak v Libereckém, tak v Královéhradeckém kraji. A potvrzují náročnost zatížení zmíněnou v úvodu této kapitoly.

Obrázek 5 Dopravní zátěž MAS Brána do Českého ráje – Liberecký kraj, 2016
(zdroj: Ředitelství silnic a dálnic, 2016)

Obrázek 6 Dopravní zátěž MAS Brána do Českého ráje – Královéhradecký kraj, 2016
(zdroj: Ředitelství silnic a dálnic, 2016)

5 VYBAVENOST OBCÍ A SLUŽBY

K situaci občanské vybavenosti v rámci MAS je třeba přistupovat s vědomím, že se nejedná o uzavřený region, ale o oblast, která ve velké většině spadáje k centrům ležícím mimo sledované území. Hlavní centra občanské vybavenosti, plnící funkce především vyšší kategorie, jsou v bezprostřední blízkosti dvě: Jičín a Semily. Nejvýznamnějším centrem přímo v rámci území, které plní i některé vyšší funkce je město Nová Paka. Dalšími centry vybavenosti jsou Lomnice nad Popelkou a Lázně Bělohrad. V rámci území za „centra“ základní vybavenosti můžeme považovat také Rovensko pod Troskami a Železnici, jejichž postavení je vzhledem k blízkosti okresního města Jičína specifické. Spádovost obcí MAS směrem ven z území za vybaveností a službami vyšší kategorie, než jaké jsou zde nabízeny, směřuje v první řadě k okresním centrům (Semily, resp. Turnov a Jičín). Na ještě vyšší úrovni lze území rozdělit na sever spádující ke krajskému centru Liberci a jižní část, která směřuje na Prahu. Za tímto faktem lze vidět nejenom gravitační sílu hlavního města Prahy, ale také jeho výrazně lepší dopravní dostupnost oproti krajskému Hradci Králové. Vybavenost obcí je velmi rozdílná a v některých obcích scházejí i nejzákladnější služby.

V menších obcích se nenachází žádný obchod s potravinami. Obyvatelé musí i za základními nákupy dojíždět. Pro starší občany zajíždí do některých obcí pojízdná prodejna potravin jednou či dvakrát týdně. Pobočka České pošty nebo pošty Partner funguje ve 22 obcích.

Přítomnost ubytovacího zařízení uvedly téměř všechny obce, kromě Syřenova. Dá se tedy říci, že ubytovacích zařízení na území MAS je dostatečné množství, nicméně jejich kvalita často kolísá. Omezená je především nabídka ubytovacích kapacit vyšší kategorie a pro větší skupiny osob. Nejčastější jsou šetření ubytování v soukromí. Tento typ ubytování dosahuje největších kapacit v obcích v lokalitě Českého ráje (Rovensko pod Troskami a Holín). Největší lůžková kapacita v kempech je na Pecce a v Ostružně. Hotely se nacházejí pouze v 5 obcích – Brada – Rybníček, Holín (Prachov, Dolní Lochoy), Lázně Bělohrad, Nová Paka a Pecka. Největší lůžkovou kapacitu nabízejí ze své podstaty Lázně Bělohrad, jelikož jde o lázeňské město.

Tabulka 3 Přehled hromadných ubytovacích zařízení na území MAS Brána do Českého ráje (zdroj: ČSÚ 2019)

Hotely, motely	Penziony	Turistické ubytovny	Kempy, chatové osady	Ostatní
10	14	3	18	10

Tabulka 4 Základní vybavenost obcí na území MAS Brána do Českého ráje (zdroj: vlastní šetření, 2020)

Obec	Základní škola	Mateřská škola	Zdrav. stř., pošta, staveb. úřad	Obecní rozhlas
Bělá	ne	ne	ne, ne, ne	ano
Benešov u Semil	ano	ano	ne, ano, ne	ano
Borovnice	ne	ano	ne, ano, ne	ano
Bozkov	ano	ano	ano, ano, ne	ano
Brada-Rybníček	ne	ne	ne, ne, ne	ne
Bradlecká Lhota	ne	ne	ne, ne, ne	ano
Bystrá nad Jizerou	ne	ne	ne, ne, ne	ne
Dílce	ne	ne	ne, ne, ne	ne
Dřevěnice	ne	ne	ne, ne, ne	ne
Háje nad Jizerou	ano	ano	ne, ano, ne	ne
Holenice	ne	ne	ne, ne, ne	ne
Holín	ne	ne	ne, ne, ne	ne
Choteč	ne	ne	ne, ne, ne	ano
Jesenný	ano	ano	ano, ano, ne	ano
Jinolice	ne	ano	ne, ne, ne	ne
Kbelnice	ne	ne	ne, ne, ne	ne
Kněžnice	ne	ano	ne, ne, ne	ano
Košťálov	ano	ano	ne, ano, ne	ano
Kyje	ne	ne	ne, ne, ne	ne
Lázně Bělohrad	ano	ano	ano, ano, ano	ne
Libštát	ano	ano	ano, ano, ne	ano
Libuň	ano	ne	ano, ano, ne	ano
Lomnice nad Popelkou	ano	ano	ano, ano, ano	ano
Lužany	ano	ano	ne, ano, ne	ano
Mlázovice	ne	ano	ano, ano, ne	ano
Nová Paka	ano	ano	ano, ano, ano	ne
Nová Ves nad Popelkou	ano	ano	ne, ano, ne	ano
Ostružno	ne	ano	ne, ne, ne	ano
Pecka	ano	ano	ano, ano, ne	ano
Podůlší	ne	ne	ne, ne, ne	ano
Příkrý	ne	ne	ne, ne, ne	ne
Radim	ano	ano	ano, ano, ne	ano
Roprachtice	ne	ne	ne, ne, ne	ne
Rovensko pod Troskami	ano	ano	ano, ano, ne	ano
Roztoky u Semil	ne	ne	ne, ne, ne	ne
Slaná	ano	ano	ne, ne, ne	ano
Soběraz	ne	ne	ne, ne, ne	ne
Stará Paka	ano	ano	ano, ano, ano	ano
Stružinec	ano	ano	ne, ne, ne	ano
Syřenov	ne	ne	ne, ne, ne	ano
Tatobity	ano	ano	ano, ano, ne	ano
Úbislavice	ne	ne	ne, ano, ne	ano

Obec	Základní škola	Mateřská škola	Zdrav. stř., pošta, staveb. úřad	Obecní rozhlas
Újezd pod Troskami	ne	ne	ne, ne, ne	ne
Veselá	ne	ne	ne, ne, ne	ne
Vidochov	ano	ano	ne, ne, ne	ne
Zámostí-Blata	ne	ne	ne, ne, ne	ne
Železnice	ano	ano	ano, ano, ne	ano
Žernov	ne	ne	ne, ne, ne	ano

6 BYDLENÍ

Vývoj bytového fondu v obcích MAS koresponduje s vývojem počtu obyvatel. Nejvyšší počet dokončených bytů od roku 2014 do roku 2019 vykazují obce v nejbližším zázemí města Jičína s výjimkou dvou poměrně malých obcí, Dílce a Ostružno. Rozdíly oproti údajům o změně počtu obyvatel lze spatřovat především v nižší míře výstavby ve většině obcí Libereckého kraje a naopak zvýšené míře výstavby na východě MAS (Lázně Bělohrad, Pecka). K největší výstavbě nového bytového fondu dochází opět v obcích sousedících s okresním městem Jičín.

Tabulka 5 Přehled dokončených bytů na území MAS Brána do Českého ráje v letech 2001-2014 (zdroj: ČSÚ, 2019)

Území	Dokončené byty celkem 2014-19 (vč. nástaveb a příst., domů pro seniory aj.)	Dokončené byty v rodinných domech 2014-19	Dokončené byty v bytových domech 2014-19	Počet dokončených bytů na 100 obyvatel v letech 2014-2019
MAS BCR	322	285	0	0,8
Liberecký kraj	3 965	2 775	519	0,9
Královéhradecký kraj	6 520	3 903	1 485	1,2

Vzhledem k převládajícímu venkovskému charakteru MAS Brána do Českého ráje odpovídá charakter zástavby především vysokému podílu rodinných domů. Z vysokého podílu rodinných domů logicky vyplývá i vysoké procento bydlení ve vlastním domě. Nájemní bydlení je nejvýznamnější ve větších obcích a městech, které tak zastupují podíl bytových domů na celkové zástavbě.

Celkově se v období 2014 - 2019 dokončilo na území MAS 322 bytů. V tomto úhrnu jsou zahrnuty i veškeré nástavby a přístavby, domy pro seniory aj. Nová bytová výstavba souvisí především s dostupností pozemků pro výstavbu, jak po stránce právní, finanční, tak i dostupností sítí. V území MAS bylo v letech 2014 -2019 dokončeno 0,8 celkových bytů na 100 obyvatel.

7 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Území MAS Brána do Českého ráje se vyznačuje kvalitnějším životním prostředím v rámci krajů i ČR. Region není postižen výrazným plošným negativním ekologickým zatížením, přesto je potřeba zlepšovat odpadové hospodářství v obcích, eliminovat černé skládky atd. Dobrý stav životního prostředí, ve kterém zůstaly zachovány všechny jeho složky, ovlivňuje vysoká ekologická stabilita území a venkovský charakter oblasti. V minulosti nedocházelo k plošné kontaminaci půd, k rozsáhlejší těžbě surovin ani k nadměrnému poškození lesních porostů. Větší města Jičín a Semily v bezprostředním okolí MAS tento stav též nijak významně nezhoršují. Podle databáze Českého hydrometeorologického ústavu se na území MAS nachází několik významných znečišťovatelů životního prostředí, viz tabulka Zdroje znečištění na území MAS Brána do Českého ráje, z toho plná polovina je ve dvou největších městech Nové Páče a Lomnici nad Popelkou. Také v Košťálově se nachází významnější zdroj znečištění v podobě skládky odpadů. Často dochází ke konfliktům mezi zemědělstvím, průmyslovou výrobou a ochranou přírody a krajiny. Negativní vliv na životní prostředí má také rostoucí doprava.

Ze západu zasahuje na území MAS část **Chráněné krajinné oblasti Český ráj** (nejstarší CHKO v Česku) jako jediná CHKO v zájmovém území. Jde o oblast vyhlášenou nařízením vlády č. 508/2002 Sb. dle zákona 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a jeho celková výměra je 181,5 km². Část CHKO zasahuje na území 8 obcí MAS a má zde celkovou rozlohu 50,6 km². Jde o rozsáhlé území s harmonicky utvářenou krajinou, pískovcovým reliéfem a skalními městy, významným podílem přirozených lesních ekosystémů a trvalých travních porostů, četnými rybníky, potoky a kulturními památkami, které dotvářejí charakteristický krajinný ráz. Posláním této oblasti je uchování a obnova lokálního přírodního prostředí, zejména ekosystémů, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Rozvoj území musí probíhat v rámci zachování typického charakteru krajiny a zároveň musí být respektován ekologicky optimální přístup k využívání krajiny a jejích přírodních zdrojů. CHKO Český ráj má 4 odstupňované zóny ochrany přírody. Dle toho je možné hospodářsky využívat dané území.

Vedle CHKO Český ráj jsou na území MAS vyhlášena další maloplošná chráněná území. Území MAS je též součástí **GEOPARKU Český ráj** formalizujícího globálně významnou lokalitu z pohledu geologických věd a náležících do prestižní Sítě evropských a světových geoparků UNESCO

Tabulka 6 Přehled ochrany přírody na území MAS (zdroj: vlastní šetření)

Druh ochrany	Počet	Poznámka
CHKO	1	CHKO Český ráj (zasahuje k.ú. 8 obcí MAS)
Národní přírodní památka	1	Bozkovské dolomitové jeskyně
Přírodní rezervace	3	Prachovské skály, Kamenná hůra, Údolí Vošmendy
Přírodní památky	20	
Evropsky významné lokality NATURA 2000	4	Byšičky, Údolí Jizery – Kamenice, Kozlov – Tábor, Podtrosecké údolí
Přírodní park	1	Sýkornice
Památné stromy	19	
Geopark	1	Geopark Český ráj - mimo 7 obcí celé území MAS

7.1 Odpadové hospodářství

Nakládání s odpady

Z odpadové infrastruktury, která může ovlivňovat kvalitu životního prostředí, je v oblasti MAS přítomna skládka komunálního odpadu v Košťálově. Tato skládka je provozována společností Marius Pedersen a.s a má rozlohu 75 000 m² a kapacitu 2 800 000 m³. Skládka by měla být využívána do roku 2036. Sváží se sem převážně komunální odpad z Libereckého kraje. Mimo území MAS leží skládka Liberec s kapacitou 435 000 m³, která se nachází v Popovicích u Jičína a je provozována Technickými službami města Jičín. V oblasti je k dispozici celkem šest sběrných dvorů druhotných surovin (Lázně Běláhoř, Lomnice nad Popelkou, Mlázovice, Nová Paka, Pecka a Stružinec). Kompostárny, zpracovávající bio-odpad v pásových hromadách na volné ploše, se nacházejí v Nové Pace a v Lomnici nad Popelkou, mimo území MAS pak také v Semilech.

Bioplynové stanice se nacházejí v Bělé u Staré Paky, ve Vidochově, ve Staré Pace (část obce Brdo), Vidonice (část obce Pecka) a v Soběrazi. Využíváním přebytků rostlinné a živočišné výroby navazují na chod zemědělských podniků a chov hospodářských zvířat. V obci Libuň sídlí společnost Pesl, s.r.o., která se zabývá recyklováním plastů. V obci Rovensko pod Troskami sídlí společnost Green Waste Servises s. r. o., která se zabývá zpracování elektrického odpadu. Dále je na území několik podniků zabývajících se zpracováním autovraků (Nová Paka, Mlázovice, Lomnice n/P a Slaná).

I přesto, že jsou obce zapojeny do systému třídění odpadů, potýkají se s vysokými finančními náklady na likvidaci smíšeného i tříděného komunálního odpadu. Současná legislativa neumožňuje obcím nastavit pravidla pro platby za sběr a likvidaci odpadu, aby bylo možné motivovat občany k lepšímu nakládání s odpady, zejména k předcházení jejich vzniku.

Tabulka 7 Zařízení odpadového hospodářství na územím MAS Brána do Českého ráje (zdroj Plán odpadového hospodářství Libereckého a Královéhradecké kraje 2016 – 2025, 2015)

Druh	Organizace	Obec	Kapacita, druh
Sběrné dvory	Mlázovické služby s. r. o.	Mlázovice	500 t/rok
	Severočeské komunální služby s. r. o.	Lázně Bělohrad	750 t/rok
	Green Waste Servises s. r. o.	Stružinec	58 t/rok
	Město Lomnice n/P	Lomnice n/P	1545 t/rok
Sběrná místa	SD Nová Paka	Nová Paka	-
	SD Lom Pecka	Pecka	-
Kompostárny	Marius Pedersen a. s.	Nová Paka	300 t/rok
	Technické služby Nová Paka	Nová Paka	2050 t/rok
	Město Lomnice n/P	Lomnice n/P	1500 t/rok
Recyklace odpadu	PESL spol. s r. o.	Libuň	plasty
Drcení odpadu	Ing. Jiří Skřivánek	Holín	stavení materiál
	Marius Pedersen a. s.	Lomnice n/P	drcení plastů 500 kg/hod.
Zařízení na třídění odpadu	Jan Kazda	Nová Paka, Vrchovina	textil 50 t/rok
	Jaroslava Kazdová	Nová Paka, Vrchovina	textil 50 t/rok
	Marius Pedersen a.s	Nová Paka	BRO, obaly, textil, stavební odpad, kovy, komunální odpad 2840 t/rok
	Severočeské komunální služby s. r. o. – překladiště	Košťálov	v rámci sběru a výkupu povoleno vytřídění materiálně využitelných složek před uložení na skládku 15 000 t/rok
Zařízení na zpracování autovraků	František Bedrník	Nová Paka, Štikov	sběr, výkup a demontáž aut 800 z/rok
	Martin Bílek	Nová Paka, Štikov	autovraky a jiný sběr 900 ks

Druh	Organizace	Obec	Kapacita, druh
	Zdeněk Kára	Mlázovice	autovraky a jiný sběr 750 t/rok
	HESA metal s. r. o.	Lomnice n/P	900 t/rok
	SLAKO s. r. o.	Slaná	750 t/rok
Zařízení na zpracování elektro odpadu	Marius Pedersen a. s. – el. odpad	Lomnice n/P	demontáž 500 t/rok
	Green Waste Servises	Rovensko pod Troskami	demontáž, skladování 140 t/rok
Skládky	Marius Pedersen a. s. – skládka Košťálov	Košťálov	provozní skládka, rekultivace skládky
Další	Marius Pedersen – biodegradace NO	Lomnice n/P	7 500 t/rok
	Severočeské vodovody a kanalizace a. s.	Lomnice n/P	kaly 7860 m ³ /rok
	Marius Pedersen a. s. – solidifikace	Lomnice n/P	7 000 t/rok

7.2 Ochrana vod

Území MAS Brána do Českého ráje spadá do oblasti povodí horního a středního Labe. Hlavními vodními toky celého sledovaného území MAS jsou Cidlina, Mrlina, Javorka, Bystřice, Tampelačka, Oleška, Popelka, Javorka a Jizera.

Čistota pitné vody

Rozsah zásobování pitnou vodou v obcích MAS z veřejných či místních vodovodů je úměrný velikosti sídel (většinou venkovský charakter s malým počtem obyvatel) a rozdrobenosti území. Existuje zde několik skupinových vodovodů zásobujících obce a jejich místní části.

Je třeba vytvářet územní podmínky k dobudování zásobovacích systémů pitné vody tak, aby kvalitní zdroje byly kapacitně plně využívány a zdroje se zhoršenou kvalitou mohly být odstaveny.

Čistota povrchových a podzemních vod

Tabulka v přílohách uvádí hodnocení povrchových vod z hlediska chemického a ekologického stavu. Je z ní patrné, že chemický stav většiny vodních toků v oblasti vyhovuje. Výjimku tvoří Úlibický

potok po ústí do Cidliny, Jizera po soutok s Oleškou, Oleška po soutok s Popelkou a Kamenice po ústí do Jizery. Tyto toky jsou nejvíce znečištěné těžkými kovy a polycyklickými aromatickými uhlovodíky, což je zapříčiněno především nedostatečným čištěním průmyslových odpadních vod. Z hlediska biologické složky vyhověly pouze dva sledované vodní toky (Jizera po soutok s Kamenicí a Kamenice po ústí do Jizery). Nevyhovující stav u ostatních toků vychází převážně z negativních dopadů na vodní biocenózu a částečně i na ryby. Limity fyzikálně-chemických složek vodních toků jsou překračovány především u hladiny dusíku, případně i u celkového fosforu a rozpuštěného kyslík (viz příloha 5).

Na území MAS zasahují čtyři útvary podzemních vod: Hořicko-miletínská křída, Jizerský coniak, Jizerská křída levobřežní a Podkrkonošský permokarbon. Stav podzemních vod na území MAS nelze posoudit celkově jako příznivý. Problémy znečištění podzemních vod dusíkem a uhlovodíky nalezneme především v útvarech Jizerské křídly levobřežní. Kvalitativně vyhovující podzemní vody se nacházejí pouze v útvaru Jizerského coniaku (viz příloha 6).

Čištění vody

Situace v odvádění a čištění odpadních vod není dobrá. Většina obcí MAS má pouze splaškové nebo jednotné kanalizace bez ČOV, většinou s povolením vypouštění na volné výusti. Nicméně i tato kanalizační síť je v mnoha případech nedostatečná a napojeny jsou tak často jen hlavní části obce. Kanalizace s ČOV nebo jiným adekvátním zařízením pro čištění odpadních vod je pouze v 11 obcích. Splaškovou síť s čistírnami odpadních vod nahrazují ve velké části obcí lokální akumulární jímky a biologické septiky pro jednotlivé objekty. Možnosti rozvoje vodovodů a kanalizací jsou omezené zejména v menších obcích, jejichž rozpočty jsou nedostatečné na rozsáhlejší investice.

7.3 Ochrana ovzduší

Mezi největší zdroje znečištění a hluku v regionu patří dvě hlavní silniční tepny I/16 procházející jižní částí regionu ze západu na východ a I/35 procházející ze severu na jih západní částí regionu. Provoz na ostatních komunikacích není natolik silný, aby představoval výraznou zátěž pro životní prostředí. Některé obce mohou spatřovat zátěž v nákladní kamionové dopravě, která si po některých vedlejších silnicích zkracuje cestu mezi silnicemi hlavními, či k místu určení.

Významní znečišťovatelé ovzduší se nacházejí ve dvou největších městech Nové Pace a Lomnici nad Popelkou. K největším znečišťovatelům se řadí GERL textilní úpravna a barevna, s.r.o. a Sklopísek Střeleč, a.s., kde probíhá těžba a zpracování pískovce. V ovzduší logicky probíhá přenos emisí ze zdrojů i mimo území MAS. Určitou hrozbou znečištění mohou být i malé zdroje, jako například lokální topeniště. Následující tabulka ukazuje přehled zdrojů znečištění na území MAS .

Tabulka 8 Přehled zdrojů znečištění na území MAS Brána do Českého ráje (zdroj: ČHMÚ 2020)

Znečišťovatel	Důvod znečištění	Lokalita
BPS Vidonice s. r. o.	výroba bioplynu	Novopacko
Agrochov Stará Paka a. s. – BPS Vidochov	výroba bioplynu	Novopacko
Petr Čermák, Nová Paka	prášková lakovna	Novopacko
Pivovar Nová Paka, a. s.	spalovací proces	Novopacko
Lohman & Rauscher s. r. o. – závod Nová Paka	spalovací proces	Novopacko
Color Park s. r. o. – Nová Paka	lakovna, tryskač	Novopacko
DOPS s. r. o.	lakovna	Novopacko
Frischbeton s. r. o. – betonárna Nová Paka	zpracování kamene, paliv a jiných surovin	Novopacko
ZPA Nová Paka a. s.	povrchová úprava kovů	Novopacko
TermoReal a. s., Nová Paka	teplárna Studénka	Novopacko
SŠGS Nová Paka	spalovací proces	Novopacko
TRIX Stará Paka	povrchová úprava kovů, nanášení práškových plastů	Novopacko
VOS a.s. – ČOV Stará Paka	čistírna odpadních vod	Novopacko
Agrochov Stará Paka a. s. – BPS Brdo	výroba bioplynu	Novopacko
Jiří Hartman, Choteč	zpracování dřeva	Bělohradsko
DEPRAG CZ a.s., Lázně Bělohrad	povrchová úprava kovů, broušení kovů a plastů, nanášení práškových plastů, aplikace nátěrových hmot	Bělohradsko
Lázně Bělohrad a. s.	spalovací proces	Bělohradsko
VOS a. s. Dolní Nová Ves	čistírna odpadních vod	Bělohradsko
Freudenberg, Dolní Nová Ves	Výroba nebo zpracování syntetických polymerů a kompozitů	Bělohradsko
MAVE Jičín, závod Soběraz	spalovací proces	Jičínsko
ABM Technology s. r. o., Soběraz	aplikace nátěrových hmot	Jičínsko
Stavoka Kosice a.s. – kamenolom	těžba kamene	Jičínsko
TECHMAPLAST CZ Kněžnice	Výroba nebo zpracování syntetických polymerů a kompozitů	Jičínsko

Znečišťovatel	Důvod znečištění	Lokalita
PESL spol. s r. o., Libuň	Výroba nebo zpracování syntetických polymerů a kompozitů	Jičínsko
Sklopísek Střeleč, Újezd pod Troskami	Těžba kamene, nerostů a paliv	Jičínsko
Trucker s. r. o., Újezd pod Troskami	Výroba nebo zpracování syntetických polymerů a kompozitů	Jičínsko
COMPACT spol. s r. o., Rovensko pod Troskami	tiskařská činnost	Jičínsko
Město Lomnice n/P	kompostárna, biodvůr	Lomnicko
FILL – PACK s. r. o., Lomnice n/P	Výroba nebo zpracování syntetických polymerů a kompozitů	Lomnicko
Low & Bonar Czech s. r. o., Lomnice n/P – nánosová úprava, tkalcovna	Výroba nebo zpracování syntetických polymerů a kompozitů, aplikace nátěrových hmot	Lomnicko
LODOS spol. s r. o., Lomnice n/P	povrchová úprava kovů, nanášení práškových plastů	Lomnicko
HERTL s. r. o., Lomnice n/P	kuplovný	Lomnicko
TM ELITEX s. r. o.	aplikace nátěrových hmot	Lomnicko
LVK s. r. o.	nanášení práškových plastů	Lomnicko
ZEOS Lomnice a. s. – středisko Olymp, Lomnice n/P	čerpací stanice, zařízení na dopravu a skladování benzínu	Lomnicko
Vůně dřeva s. r. o., Lomnice n/P	zpracování dřeva	Lomnicko
DESMO a. s., Lomnice n/P	povrchová úprava kovů a plastů	Lomnicko
TRIGA MF s. r. o., Lomnice n/P	povrchová úprava kovů a plastů, broušení, odmašťování a čištění povrchů, aplikace nátěrových hmot	Lomnicko
EMUGE s. r. o., Lomnice n/P	povrchová úprava kovů a plastů, broušení, odmašťování a čištění povrchů, aplikace nátěrových hmot	Lomnicko
ZEOS Lomnice – středisko Stučinec	spalovací proces	Lomnicko
Marius Pedersen – závod na zpracování odpadu, Lomnice n/P – Bryndov	biodegradační a solidifikační zařízení, výroba a zpracování syntetických polymerů	Lomnicko

Znečišťovatel	Důvod znečištění	Lokalita
DS Agro Enerie s. r. o. – bioplynová stanice Bělá u Staré Paky	výroba bioplynu	Lomnicko
L+Z Libštát s. r. o.	spalovací proces	Semilsko
Trevos Košťálov s. r. o.	výroba a zpracování syntetických polymerů a kompozitů	Semilsko
Marius Pedrsen a.s. – skládka Košťálov	skládka	Semilsko
Eurovia kamenolomy a. s., Košťálov – štěrkovna	těžba kamene	Semilsko
Beneš a Lát a. s., Slaná	výroba a tavení neželezných kovů, povrchová úprava, slévání slitin	Semilsko
Frischbeton s. r. o. – betonárna Benešov u Semil	zpracování kamene, paliv a jiných nerostů	Pojizeří
GERL textilní úpravna a barevna s. r. o., Háje nad Jizerou	spalovací proces	Pojizeří
KL RINK v.o.s., Jesenný	zpracování dřeva	Pojizeří
DRDA Glass s. r. o., Jesenný	zpracování a zušlechťování skla	Pojizeří

7.4 Ochrana půdy

Protierozní opatření a zadržování vody v krajině

Ztráty materiálu humusového horizontu vlivem vodní nebo větrné eroze jsou na značné rozloze zemědělského půdního fondu nejvýznamnějším negativním činitelem. Eroze snižuje mocnost ornice, v extrémních případech je zcela zlikvidována orniční vrstva i podorniční. Omezují se ekologické funkce půdy. Rychleji dochází k poškození povrchových a podzemních vod. Snižuje se zadržování vody (retence) a regulační funkce půdy v hydrosféře. Omezuje se produkční schopnost půdy tj. schopnost produkce biomasy. Neméně důležité jsou i vedlejší účinky eroze. Jedná se o zanášení toků a nádrží, obohacování vody živinami atd. Zrychlená eroze je v přírodních podmínkách jak ČR, tak území MAS hlavní degradační faktor. Stojí za tím i velmi vysoký podíl zornění zemědělské půdy (Dílce, Kbelnice, Nová Ves nad Popelkou), nevhodná organizace půdního fondu a nevhodné hospodaření na půdě. Lidská činnost může dramaticky akcelarovat přirozeně pozvolně probíhající proces eroze, který je za normálních podmínek kompenzován zvětráváním substrátu a tvorbou nové půdy. Eroze je ovlivňována kombinací faktorů, jako je sklon a délka svahu, charakter klimatu, využití půdy, vegetační kryt a půdní

vlastnosti. Dle SOWA GIS - mapa potenciální ohroženosti půd vodní erozí, patří mezi obce zařazené do kategorie nejohroženějších půd Brada – Rybníček (k.ú. Brada), Kyje (k.ú. Kyje), Lázně Bělohrad (k.ú. Uhlíře, Dolní Javoří).

K redukci výše zmíněného je třeba zvýšit retenční schopnost krajiny v důsledku racionálního obhospodařování (vhodná výsadba vegetace – zatravňování, zalesňování, krajinná zeleň), podporovat pěstování ekologicky únosných forem energeticky využitelných rostlin a realizovat různá protipovodňová opatření (suché poldry, řízené rozlivy, malé vodní nádrže, ochranné hráze atd.). Mezi hlavní cíle obcí na území MAS Brána do Českého ráje patří ale i výstavba nových polních cest k odklonění zemědělské dopravy z center obcí. Budování cestních příkopů a okrajově i výsadba zeleně poskytuje též protierozní funkci. Realizace protierozních opatření investičního charakteru, jako jsou průlehy a protierozní meze, včetně organizačních opatření v podobě ochranných zatravnění či zatravnění drah soustředěného odtoku, jsou další nutností.

Zeleň v krajině a sídlech

S protierozními opatřeními a zadržováním vody v krajině souvisí také výsadba zeleně, která zastává především dvě hlavní funkce – estetickou a ekologickou. Zlepšení vzhledu měst a venkovských sídel, především jejich návsi a náměstí, či dalších veřejných prostranství a zelených ploch mezi zástavbou, může přilákat více návštěvníků. Zejména venkovské obce mají mnohdy zanedbaná veřejná prostranství, což vede k jejich dalšímu chátrání, tím snižování atraktivity obce a celkovému poklesu kvality životního prostředí obyvatel. Příčinou zanedbanosti veřejných prostranství bývá mimo jiné také nedostatečné technické vybavení k jejich údržbě.

Ke zvýšení retenční schopnosti krajiny je třeba již výše zmiňovaná vhodná výsadba vegetace - zatravňování s výsadbou solitérních stromů, případně drobných remízů a porostů podél mezí, využití obecních cest k zakládání alejí a stromořadí, a při lesním hospodaření zvyšovat podíl dřevin přirozených pro danou oblast, v důsledku snížení rizika ohrožení lesů kalamitami z důvodu monokulturní skladby.

7.5 Zemědělství

Zemědělství má díky převažujícímu venkovskému charakteru území MAS Brána do Českého ráje zásadní vliv na hospodářský rozvoj a ekonomickou stabilitu regionu.

Tabulka 9 Struktura pozemků na území MAS Brána do Českého ráje (zdroj: ČSÚ 2019)

Druh pozemků (stav v roce 2020)	MAS	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj	ČR
celková výměra v ha	45 099	316 341	475 908	7 887 004

orná půda v ha	15 892	62 419	186 894	2 940 927
zahrady v ha	1 334	7 743	12 080	169 286
ovocné sady v ha	619	417	4 122	44 376
TTP v ha	9 727	67 928	73 385	1 017 555
zemědělská půda v ha	27 572	139 534	276 483	4 202 112
lesní pozemky v ha	12 954	141 205	148 513	2 675 670
vodní plochy v ha	508	4 830	7 712	166 754
zastavěná plocha a nádvoří	757	5 208	9 247	132 867
ostatní plochy v ha	3 308	25 564	33 954	709 600
nezemědělská půda v ha	17 527	176 807	199 425	3 684 891

V severní části MAS je zemědělská půda využívána především pro živočišnou výrobu, která je v dnešní době více soustřeďována do jednoho místa (zemědělské areály v Lomnici nad Popelkou – Rváčově, Příkrém a Syřenově) a louky jsou využívány jako pastviny nebo pro přípravu objemového krmiva na zimní období. Vzhledem ke klesajícímu odbytu masa a mléka některá zemědělská družstva uvažují o využívání zemědělských ploch pro pěstování biomasy a jejímu využití na výrobu elektrické energie, případně již tento plán realizují (např. bioplynová stanice v obci Bělá, BPS AGROCHOV Stará Paka a.s., BPS Zem.spol. Radim,a.s., BPS Vidonice). Tento způsob využití zemědělské půdy však může mít negativní dopad na kvalitu zemědělské půdy (vlivem nadměrného vyčerpávání zemědělské půdy intenzivním pěstováním plodin – zejm. kukuřice) a zhoršení retence dešťové vody v krajině (přeměnou pastvin na ornou půdu), čímž vzhledem ke kopcovitému charakteru severní části území MAS bude docházet ke splavování úrodné půdy do vodních toků.

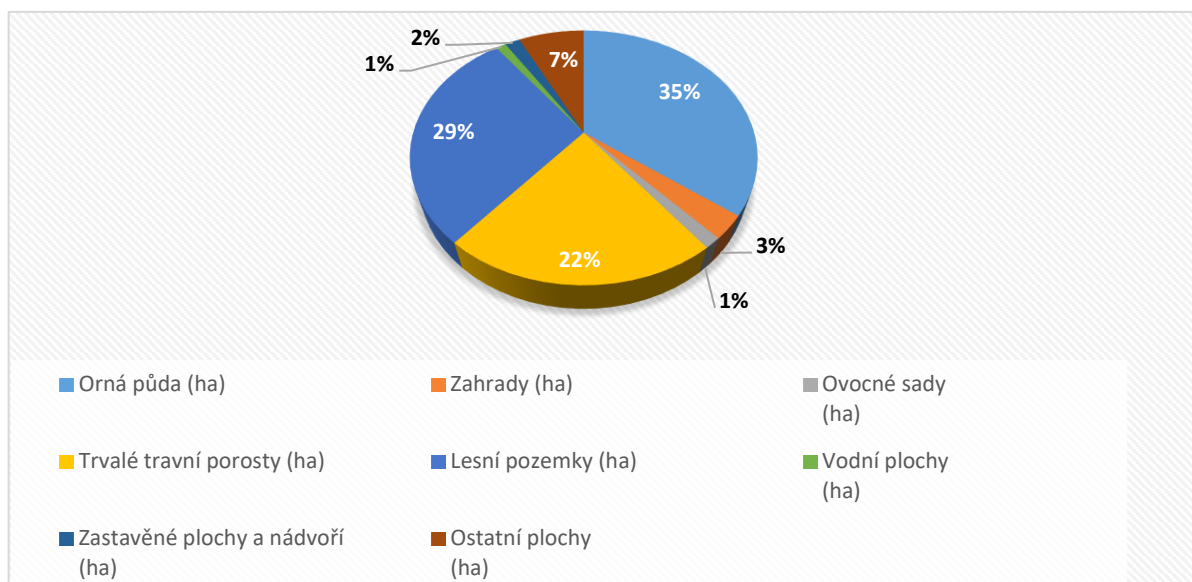
Zemědělství je na relativně vysoké úrovni a měla by fungovat návaznost na zpracovatelský průmysl. Velkou slabinou je fakt, že veškerý zpracovatelský průmysl (mlékárny, masokombinát, cukrovar) na území MAS Brána do Českého ráje již zanikl. V důsledku tohoto stavu, začaly náhradou vznikat malé drobné firmy zabývající se zpracováním živočišné a rostlinné výroby. Výhodou toho je, že se jedná většinou o rodinné firmy, které se snaží prostřednictvím čtených farmářských trhů uvést svoji produkci konečným spotřebitelům. Výrobky se vyznačují kvalitou a cenovou dostupností. V rámci zvyšování konkurenceschopnosti a zaměstnanosti je velice důležité posílení podpory těchto zemědělských podniků a prvovýrobců na území MAS.

Z celkové rozlohy území zaujímá **zemědělská půda 61,1 %**, což je ve srovnání s celou ČR (53,3 %) vyšší průměr a naopak nižší podíl náleží **lesním pozemkům - 28,7 %** (ČR 33,9 %). Orná půda přibližně odpovídá celostátnímu průměru (MAS 35,2 %, ČR 37,3 %). Vyšší podíl na území MAS patří ovocným

sadům (MAS: 1,4 %, ČR: 0,6 %). V rámci jednotlivých obcí však existují velké rozdíly, které jsou dány především charakterem krajiny v dané lokalitě.

Žádné katastrální území v území MAS nenáleží do tzv. nitrátově zranitelných oblastí, které znamená dodržování tzv. akčního programu pro zemědělce a zabývá se ochranou vod před znečištěním dusičnany ze zemědělství. Méně příznivé oblasti pro zemědělství – tzv. **oblasti LFA** představují horské oblasti (vymezené nadmořskou výškou a svažitostí) a tzv. ostatní a specifické oblasti (vymezené hustotou obyvatel, podílem pracovníků v zemědělství a výnosností zemědělské půdy) se v území MAS vyskytují v severní a západní části území MAS.

Obrázek 7 Podíl složek celkového půdního fondu v území MAS Brána do Českého ráje v roce 2019 (zdroj: vlastní výpočet)

7.6 Lesnictví

Lesy na území MAS Brána do Českého ráje jsou až na několik výjimek (např. Kbelnice – zcela bez lesů) poměrně rovnoměrně rozloženy a lesnatost zde dosahuje 28,5 %. Drtivá většina lesů je hospodářských, pouze drobné dílčí celky jsou zařazeny do kategorie lesa ochranného nebo zvláštního určení. Jižní část území je typická lesy na chudých pískovcových plošinách s převahou borových lesů, na strmých kupách vyvěřelin jsou listnaté porosty a ve skalních městech borovice a smrk. V severní části a části východního výběžku MAS se lesy s přirozenou druhovou skladbou vyskytují jen ojediněle a převažují smrkové monokultury. Zastoupení listnatých stromů zde má především buk, který jižněji přechází v dubovobukový vegetační stupeň. Pro lesní porosty je doporučeno zlepšování skladby lesních porostů při obnově a zakládání nových porostů. Vhodné je zalesňování dalších pozemků méně

vhodných pro zemědělskou činnost a ploch zemědělské půdy extrémních vlastností (svah, zamokření, kamenitost) navazující na lesní pozemky.

Dle hospodařících subjektů je pro rozvoj lesního hospodářství nezbytné řešit nedostatečné zpřístupnění lesních porostů za účelem zlepšení hospodářských i ekologických podmínek jejich obhospodařování. Nedostatečné a nekvalitní zpřístupnění je nákladově náročnější při hospodaření a zároveň je rizikovým faktorem při řešení kalamit a způsobuje erozi půdy. V neposlední řadě zpřístupnění lesa řeší usměrňování návštěvnosti a poskytování rekreačních funkcí lesa. Údržba a rozvoj lesnické infrastruktury, obnova lesní mechanizace (strojů) či u dřevozpracujících podniků technické vybavení provozů představují pro lesní podniky vysoké finanční nároky.

8 ŽIVOT V OBCÍCH

8.1 Kulturní a sportovní vybavenost

Tak jako v podstatě ve všech kapitolách analýzy, lze i v kulturní, sportovní a volnočasové vybavenosti jednotlivých členských obcí MAS rozpoznat určitý řád související s populační velikostí obce. Pochopitelně nejlepší vybavenost a nejvíce možností nabízejí města Nová Paka a Lomnice nad Popelkou. Většina obcí (i těch malých) má co do sportovní a volnočasové infrastruktury k dispozici sportovní hřiště (většinou fotbalová, popř. tenisové kurty). Ve městech lze najít vedle mnoha venkovních sportovišť také víceúčelové sportovní haly, zimní stadiony apod. V Nové Pace se nachází autokrosová a motokrosová trať, v Lomnici nad Popelkou horolezecká umělá stěna, v Košťálově a Benešově u Semil golfový areál. Samostatnou kapitolou jsou lyžařské vleky, které nejsou především v severní části MAS výjimečné. V naprosté většině se jedná o technologicky zastaralou infrastrukturu. Nejvýznamnějším je areál skokanských můstků v Lomnici nad Popelkou a areál Máchovka v Nové Pace. Hlavní rozdíl mezi obcemi spočívá nejen v úrovni vybavení, ale také v technickém stavu infrastruktury, který je především v menších obcích neuspokojivý a nenaplnuje současné požadavky.

Ještě výraznější rozdíly panují ve vybavenosti kulturní infrastrukturou. Nejrozšířenějším prvkem jsou obecní knihovny (přibližně čtvrtina obcí), dále pak kina (Lázně Bělohrad, Libštát, Lomnice nad Popelkou, Lužany a Nová Paka) a muzea (Háje nad Jizerou, Holín, Lázně Bělohrad, Libuň, Lomnice nad Popelkou, Nová Paka, Pecka, Rovensko pod Troskami, Stará Paka, Železnice). Kulturní infrastrukturu doplňují různé kulturní domy, sokolovny, klubovny, popř. divadelní sály v rámci jiných budov. I když se v posledních letech stav této infrastruktury lepší, stále je ještě mnoho obcí, jejichž kulturní a společenské objekty a zázemí vyžadují nemalé investice a obměnu. Některé obce MAS se potýkají s problémem nedostatku prostorů pro setkávání s veřejností. Širší nabídku i kvalitu kulturní i sportovní vybavenosti pak nabízí okresní město Jičín. Investice do kulturních i sportovních zařízení by napomohly komunitnímu setkávání osob.

8.2 Spolky

Větší rozdíl mezi jednotlivými obcemi je však spíše ve spolkové činnosti a v nabídce kulturních i sportovních akcí konaných v obcích. Průměrný počet spolků na obec je poměrně vysoký, a to i v případě, kdy do průměru nezahrneme největší obce. Nejčastějším spolkem v území jsou tělovýchovné jednoty, sbory dobrovolných hasičů, myslivci, zahrádkáři a rybáři. Problémem u SDH je především zastaralá požární technika a často také nedostatečný počet osob ochotných ve sboru sloužit. Na území MAS svoji činnost i nadále rozvíjí ochotnické divadelní spolky s bohatou tradicí v celém regionu. Nabídka kulturních (ale i sportovních) akcí je velmi pestrá, od různých plesů, zábav a

divadelních představení, přes dětské dny a oslavy tradičních svátků, až po cestopisné i odborné přednášky, setkání s důchodci a turistické výlety. Technické zázemí jednotlivých spolků je ve většině případů zastaralé, spolky často nemají dostatečné a vyhovující prostory pro svou činnost.

Na organizaci naprosté většiny akcí se podílejí především samotné obce a jednotlivé spolky. Je tedy patrné, že kvantita kulturního a sportovního dění v obcích závisí především na aktivitě místních obyvatel, jejich ochotě se nejen akcí zúčastnit, ale také se aktivně zapojit do jejich organizace. Protože jsou spolky a iniciativní občané klíčovým nositelem společenského života ve většině obcí, je nutné připravit dostatečné a kvalitativně odpovídající zázemí pro jejich činnost a aktivity, a podpořit tak sounáležitost občanů s místem, kde žijí. I MAS se snaží každoročně finančně i věcně podporovat akce organizované spolky či jinými organizacemi v obcích.

8.3 Zdravotní a sociální služby

Co se týče zdravotnické vybavenosti, větší zdravotnická zařízení se nacházejí mimo území MAS. Většina obyvatel proto musí za základními zdravotními službami dojíždět. Nemocnice je jak v Jičíně, tak v Semilech. V největších městech MAS Nové Páče a Lomnici nad Popelkou existují detašovaná pracoviště některých specializovaných pracovišť. V Lomnici nad Popelkou navíc působí Nemocnice následné péče. V těchto dvou městech se nacházejí také polikliniky, tedy sdružená ambulantní zařízení poskytující ambulantní, specializovanou péči. Z dalších obcí je významnější zastoupení specializované lékařské péče již pouze v Lázních Běláhoř, kde ale působí především Lázeňská rehabilitační klinika zaměřená na léčbu pohybového aparátu. V dalších 10 obcích MAS existuje ordinace praktického lékaře pro dospělé a 4 lékaři pro děti. Avšak v některých obcích (např. Jesenný, Libuň, Radim) jsou ordinace hodiny pouze jednou týdně. Stomatologa mají mimo všech 5 měst MAS dále v Libštátu a Mlázovicích. Lékárny nalezneme pouze v největších obcích. Na Novopáče je poskytována zdravotní péče na předpis lékaře hrazené pojišťovnou, a to Domácí zdravotní péčí, Stará Páča.

Sociální služby na území MAS existují nejčastěji ve formě pečovatelské služby či osobní asistence pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Domy s byty zvláštního určení, popř. domovy pro seniory jsou v Košťálově, Libštátě, Lomnici nad Popelkou (vedle vlastní Pečovatelské služby), Mlázovicích, Nové Páče a Rovensku pod Troskami. V dalších třech obcích (Holín, Libuň a Pecka) jsou pečovatelské služby pouze terénní. Sociální služby např. denní stacionář, sociální rehabilitaci a poradenství poskytuje ve městě Nová Páča Život bez bariér, z.s. a Sportem proti bariérám ve Staré Páče.

Tabulka 10 Přehled sociálních služeb na území MAS Brána do Českého ráje v roce 2020
(zdroj: vlastní zpracování)

Obec	Poskytovatel	Název služby	Cílová skupina
Benešov u Semil	Ústav sociální péče Domov Tereza Benešov u Semil	pobytová odlehčovací služba	pobytová služba pro odlehčení pečujících osob
		denní stacionář	osoby s chronickým duševním onemocněním, osoby s kombinovaným postižením, osoby s mentálním postižením
		týdenní stacionář	Poskytuje týdenní pobyt a komplexní péči dětem od 8 let, mládeži a dospělým klientům s mentálním postižením a kombinovanými vadami
Lázně Bělohrad	Město Lázně Bělohrad	pečovatelská služba	Poskytuje pomoc seniorům a zdravotně postiženým osobám, kteří nejsou schopni si sami obstarat nutné práce v domácnosti a další životní potřeby, nebo kteří pro nepříznivý zdravotní stav potřebují ošetření jinou osobou nebo další osobní péči
Lomnice nad Popelkou	Město Lomnice nad Popelkou	dům s pečovatelskou službou	-senioři, osoby se zdravotním postižením
	Oblastní charita Jičín	Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi Semilsko	rodiny s dítětem/děťmi
	Lomnická společnost přátel dětí zdravotně postižených	služby pro osoby se zdravotním postižením	denní a týdenní stacionář Rváček pro děti od 6 let, mládež a dospělé s kombinovanými vadami, provozuje sociálně terapeutické dílny na Rváčově a Kavárnu u vypraného prádla a obchod v Lomnici nad Popelkou. Rváček se také podílí na resocializaci propuštěných odsouzených, kteří v zařízení pracují.
Mlázovice	Domov důchodců Mlázovice	-	Poskytování celoročních a přechodných pobytů, poskytování celodenní stravy a celodenních služeb seniorům, kterým z důvodu jejich zdravotního stavu a sociální situace nelze dostatečnou pomoc zajistit v jejich domácím prostředí ani za pomoci jiných dostupných sociálních služeb
Nová Paka	Ústav sociálních služeb města Nová Paka	Domov pro seniory	senioři, senioři se zdravotním postižením
		Dům s peč. službou	senioři, osoby se zdravotním postižením
		Pečovatelská	senioři, osoby se zdravotním postižením
	Život bez bariér, o.s.	osobní asistence	osoby se zdravotním postižením
		sociální poradenství	osoby se zdravotním postižením, senioři, osoby v krizi
		sociální rehabilitace	osoby se zdravotním postižením, senioři

Obec	Poskytovatel	Název služby	Cílová skupina
		denní stacionář	denní služba pro osoby se zdravotním postižením
	Sanatori centrum s. r. o.	Domov důchodců Štikov a Domov se zvláštním režimem	senioři, osoby s chronickým duševním onemocněním
	Oblastní charita Jičín	Nízkoprahový klub Relax	děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společenskými nežádoucími jevy
		Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	rodiny s dítětem/děťmi
Pecka	Pečovatelská služba Pecka	pečovatelská služba	senioři, osoby se zdravotním postižením
Stará Paka	Sportem proti bariérám – Český ráj o. s.	osobní asistence	Osoby se zdravotním postižením, senioři

Tabulka 11 Přehled dalších poskytovaných služeb na území MAS Brána do Českého ráje v roce 2020 – nejsou sociální službou (zdroj: vlastní zpracování)

Obec	Poskytovatel	Název služby	Cílová skupina
Rovensko pod Troskami	Dům s pečovatelskou službou	-	senioři, invalidé
Košťálov	obec Košťálov	dům s pečovatelskou službou	-
	Pečovatelská služba Košťálov	pečovatelské a terénní služby	-
Lomnice nad Popelkou	Domácí ošetrovatelská péče - Alena Martínková	pečovatelská a ošetrovatelská služba	Domácí zdravotní a ošetrovatelská péče Lomnice nad Popelkou a okolní obce
	Domácí ošetrovatelská zdravotní péče NIKÉ Květoslava Baštářová	pečovatelská a ošetrovatelská služba	Domácí zdravotní a ošetrovatelská péče Lomnice nad Popelkou a okolní obce
Libštát	obec Libštát	dům s pečovatelskou službou	-senioři, osoby se zdravotním postižením
	Pečovatelská služba Libštát	pečovatelské a terénní služby	-senioři, osoby se zdravotním postižením

V rámci integrace lidí s OZP jsou v území MAS zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají více jak 50 % lidí se zdravotním postižením:

- Chráněná dílna FILIPA, s.r.o, Lázně Bělohrad – výroba, obchod a služby
- AMADEA CZ, a. s. – Lázně Bělohrad, výroba dřevěných výrobků
- e-dílna, družstvo – Nová Paka, digitální marketing, e-commerce, PR
- František Bureš – BMK, Stará Paka
- KNITVA s.r.o, Nová Paka – textilní výroba
- Vladimír Pospíšil – Waldo, Stará Paka – textilní výroba
- Život bez bariér, z.ú., Nová Paka – výroba a obchod
- Macková Jiřina- PERFECT, Lomnice nad Popelkou (4- za 4. čtvrtletí 2014)
- Chráněná dílna Sociální atelier TILIA, Nová Ves nad Popelkou

Vlivem stárnutí populace a nárůstu věkové kategorie nad 65 let se stávají sociální služby čím dál více potřebnější a v budoucnu se tento problém bude prohlubovat. Jako nutnost se tedy jeví jak udržení stávajících stavů, kde je to možné, tak zkapacitnění a větší rozsah sociálních služeb. Jedná se především o zajištění komplexní péče o seniory (větší dostupnost lůžek následné péče) vlivem stárnutí populace, výstavba zařízení pro osoby se zdravotním postižením a speciálních zařízení pro osoby vyžadující zvláštní péči (duševní choroby...), či služby osobní asistence pro seniory, které je pomohou udržet co nejdéle ve své domácnosti. Je důležité podporovat i odlehčovací služby pro osoby pečující, kteří se starají o své příbuzné doma v jejich přirozeném prostředí. Pro podporu prevence vzniku sociálně patologických jevů u dětí a mládeže je potřeba vznik dalších nízkoprahových zařízení.

9 PODNIKÁNÍ A NEZAMĚŠTNANOST

9.1 Podnikání

Nejvýznamnějšími centry zaměstnanosti jsou přirozeně města Nová Paka, Lomnice nad Popelkou a Lázně Bělohrad. Ekonomika je založena především na malém a středním podnikání. Na území MAS je registrováno jen několik málo podniků, které co do zaměstnanosti překračují definici středního podniku (250 zaměstnanců), což ukazuje následující tabulka. Na území působí i několik větších podniků, které však sídlo na území MAS nemají, jedná se o národní či nadnárodní společnosti.

Tabulka 12: Největší podniky se sídlem na území MAS Brána do Českého ráje podle počtu zaměstnanců (zdroj: databáze podnikatelů Albertina, 2020)

Obchodní jméno	Sídlo	Činnost	Kategorie podle počtu zaměstnanců
Fililpa, s. r. o.	Lázně Bělohrad	Nespecializovaný velkoobchod	250-499
Jednota, spotřební družstvo Nová Paka	Nová Paka	Maloobchod s převahou potravin, nápojů a tabákových výrobků v nespecializovaných prodejnách	250-499
Lázně Bělohrad a. s.	Lázně Bělohrad	Ústavní zdravotní péče	250-499
Quittner & Schimek s. r. o.	Nová Paka	Výroba elektrických rozvodných a kontrolních zařízení	250-499
Samohýl group a. s.	Lomnice nad Popelkou	Nespecializovaný velkoobchod	250-499
SQS vláknová optika a.s.	Nová Paka	Výroba optických a fotografických přístrojů a zařízení	250-499
el nino parfum, s.r.o.	Nová Paka	Velkoobchod s kosmetickými výrobky	200 – 249
ALUCON s. r. o.	Lázně Bělohrad	Výroba plastových výrobků	100-199
DEPRAG CZ a.s.	Lázně Bělohrad	Výroba ručních mechanizovaných nástrojů	100 – 199
DS Holding a.s.	Libštát	Silniční nákladní doprava	100 – 199
E&M Manufacturing Czech Republic s.r.o.	Pecka	Tkaní textilií	100 – 199
FABIO PRODUKT spol. s r.o.	Holín	Výroba olejů a tuků	100 – 199
LIPRA PORK, a.s.	Rovensko pod Troskami	Chov prasat	100 – 199

Obchodní jméno	Sídlo	Činnost	Kategorie podle počtu zaměstnanců
Low & Bonar Czech s.r.o.	Lomnice nad Popelkou	Tkaní textilií	100 – 199
MAVE Jičín, a. s.	Radim	Smíšené hospodářství	100 – 199
SONEX MECHANIC, s.r.o.	Libuň	Výroba kovoobráběcích strojů	100 – 199
TECMAPLAST CZ, s.r.o.	Kněžnice	Výroba ostatních plastových výrobků	100 – 199
ZEOS LOMNICE a.s.	Lomnice nad Popelkou	Smíšené hospodářství	100 – 199
ZPA Nová Paka, a.s.	Nová Paka	Výroba měřicích, zkušebních a navigačních přístrojů	100 – 199

V roce 2020 bylo v regionu MAS evidováno **5 588 podnikatelských subjektů celkem**, z toho 582 jsou subjekty působící v zemědělství, lesnictví a rybářství (CZ-NACE A), což představuje 10 % a je to výraznější podíl než je v krajích či ČR. Z dalších odvětví je zastoupen velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel (CZ-NACE G) – 15 %, zpracovatelský průmysl (CZ-NACE E) – 15 %, stavebnictví (CZ-NACE F) – 15 % a ubytování, stravování a pohostinství (CZ-NACE I) – 6 %. Na území MAS je 741 obchodních společností a 3 949 živnostníků.

V souladu s tradicí zde existují především výrobci místních potravin (výroba a prodej pravého včelího medu, rodinné farmy), bižuterie (šperkování, korálkování, drátování), hraček, keramiky, zpracování a výroba léčivých rostlin či tradiční gastronomie. Dále lze jmenovat z řemeslných výrobců kameníka, truhláře či uměleckého kováře. Ve Stružinci funguje ekofarma na ruční zpracování ovčí vlny. Nejznámějším regionálním výrobkem jsou Lomnické suchary. Dále zde existuje značka **Regionální produkt Český ráj**, kterou vytvořilo Sdružení Český ráj a místním výrobcům je propůjčována při splnění přísných kritérií. Nej kvalitnější zemědělským a potravinářským výrobcům je každoročně udělena značka Regionální potravina, která oceňuje nejlepší výrobky z každého kraje. Organizátorem soutěže je MZe ČR. Značka zaručuje použití místních produktů, kvalitu potravin, tradiční receptury a jedinečnost. Z území MAS toto ocenění dosáhly:

- Josef Hradecký a Alena Mihulková: Český česnek z Podkrkonoší (2020)
- Podkrkonošská uzenina s.r.o.: Vepřové maso na kmínu, Bělá (2019)
- Josef Rýdl s. r. o.: Kremrole, Lázně Bělohrad (2018)
- Fabio Produkt spol. s. r. o.: Manka - salátová, Holín (2017)
- Podkrkonošská uzenina s.r.o.: Ďábelský mls, Bělá (2017)

Tabulka 13: Certifikovaní regionální výrobci (*Produkt Českého ráje*) na území MAS BCR (zdroj: www.regionalniprodukt.cz, 2021)

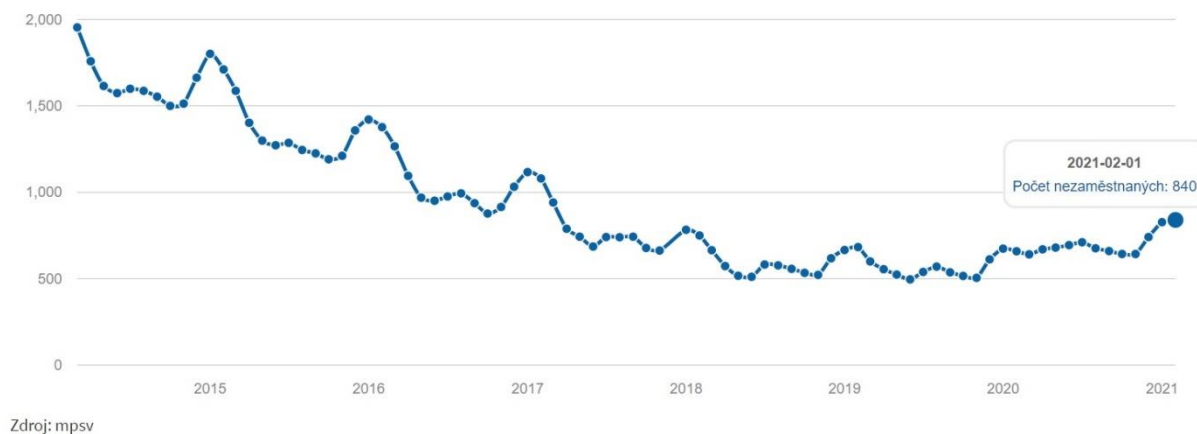
Výrobce	Obec	Odkaz
Dřevěné kliky a zakázková truhlářská výroba – Marek Vodička	Nová Ves nad Popelkou	http://www.mavlnka.cz
Fabio Produkt spol. s.r.o – rostlinné a fritovací oleje	Holín	http://www.fabioprodukt.cz
Chráněná dílna o.s. Sportem proti bariérám - keramika	Nová Paka	http://www.rajpohody.cz
Chráněná dílna Život bez bariér Nová Paka, z.ú.	Nová Paka	www.zbb.cz
Iveta Valentová - skleněná bižuterie, vinuté perle a figurky	Slaná	http://www.regionalniprodukt.cz/dr-cs/26923-iveta-valentova-sklenena-bizuterie-vinute-perle-a-figurky.html
Keramika Mago - Keramická dílna Evy a Lud'ka Skoblíkových	Železnice, Cidlina	http://www.fler.cz/mago www.facebook.com/keramika.mago
Marta Novotná - Dřevorezby z Ráje	Libuň, Libunec	http://www.drevorezby-marta.cz/
Martina Hofmanová – Rostomilosti (látkové hračky)	Nová Paka	http://www.fler.cz/hadracci , http://www.fler.cz/roztomilosti
Pivovar Nová Paka, a.s.	Nová Paka	www.novopackepivo.cz
Vladimír Udržal - pletené košíky z vrbového proutí	Libuň	www.av-nabytek.cz

9.2 Nezaměstnanost

Vývoj nezaměstnanosti na území MAS odpovídá krajským trendům. Vyšší nezaměstnanost lze zaznamenat v obcích Libereckého kraje, nejvíce 5,7 % v obci Jesenný a Stružinec. To potvrzuje zařazení obcí oblasti Semilska mezi hospodářsky a sociálně ohrožená území. Specifickým problémem členských obcí MAS z oblasti Semilska a Jilemnicka je nedostatečné napojení na komunikace, které by jim umožnily propojení s Libereckem a Mladoboleslavskem. V tom lze spatřovat potenciální bariéru jakéhokoliv výraznějšího ekonomického rozvoje, nicméně určitým naplněním očekávání možného rozvoje regionu a vytváření nových pracovních míst by mohla být výstavba plánované rychlostní komunikace R35.

Obrázek 8 Vývoj nezaměstnanosti v MAS Brána do Českého ráje v letech 2015-2021 (zdroj: LAGs, 2021)

Obce a nezaměstnanost v MAS Brána do Českého ráje, z.s.

Tabulka 14: Nezaměstnanost v obcích MAS Brána do Českého ráje (zdroj: ČSÚ, 2020)

Obec název	Podíl nezaměstnaných osob celkem
Bělá	5
Benešov u Semil	6,3
Borovnice	3,1
Bozkov	5,2
Brada-Rybníček	1,8
Bradlecká Lhota	4,3
Bystrá nad Jizerou	2,7
Dílce	3,6

Obec název	Podíl nezaměstnaných osob celkem
Dřevěnice	3,1
Háje nad Jizerou	4,9
Holenice	0
Holín	2
Choteč	0
Jesenný	5,7
Jinolice	2,3
Kbelnice	2,6
Kněžnice	2,7
Košťálov	4,6
Kyje	3,1
Lázně Bělohrad	2,8
Libštát	4,6
Libuň	2,2
Lomnice nad Popelkou	3,6
Lužany	3,9
Mlázovice	3,8
Nová Paka	2,6
Nová Ves nad Popelkou	2,8
Ostružno	0
Pecka	2,7
Podůlší	1,7
Příkrý	5,4
Radim	2,6
Roprachtice	4,3
Rovensko pod Troskami	5,2
Roztoky u Semil	4,5
Slaná	4
Soběraz	0
Stará Paka	3,3
Stružinec	5,7
Syřenov	2

Obec název	Podíl nezaměstnaných osob celkem
Tatobity	5,3
Úbislavice	2,5
Újezd pod Troskami	1,8
Veselá	4,6
Vidochov	3,8
Zámostí-Blata	2,7
Železnice	1,4
Žernov	3,5
MAS	3,41
Liberecký kraj	4,37
Královéhradecký kraj	3,34
ČR	4,3

10 VZDĚLÁVÁNÍ A ŠKOLSTVÍ

Na území MAS se v současné době nachází celkem 26 mateřských škol a 24 základních škol, z nichž plnou polovinu tvoří malotřídky pouze s prvním stupněm. Zřizovateli těchto škol jsou obce, v jednom případě se jedná o církevní základní a mateřskou školu zřizovanou Jednotou bratrskou v Nové Pace. Vedle uvedených škol působí v obcích jedna samostatná praktická a speciální škola a dvě základní umělecké školy. Střední školy jsou pak v regionu zastoupeny celkem čtyřmi institucemi. Tři středních školy (vč. gymnázia) působí v Nové Pace a jedna v Lomnici nad Popelkou. Střední školy jsou zřizované příslušnými kraji.

Tabulka 15 Střední školy na území MAS Brána do Českého ráje (zdroj: MŠMT)

Organizace	Zřizovatel	Kapacita
Střední škola Lomnice nad Popelkou	Liberecký kraj	500
Střední škola gastronomie a služeb Nová Paka	Královéhradecký kraj	595
Střední škola strojírenská a elektrotechnická Nová Paka	Královéhradecký kraj	1 170
Gymnázium a střední odborná škola pedagogická	Královéhradecký kraj	502

Dle sdělení zástupců zřizovatelů mateřských a základních škol, kterými jsou ve sledovaném území převážně obce, je však v mnoha případech problematický technický stav budov (vysoká energetická náročnost, potřeba oprav a investic). Mnohde je třeba myslet i na bezbariérové úpravy budov a přístupů. Představitelé škol se potom potýkají s nedostatečným vybavením škol, jehož pořízení je v přepočtu na jednoho žáka v malotřídních školách s nízkým počtem žáků velmi nákladné

Na území MAS poskytuje alternativní předškolní vzdělávání pro děti ve věku 3-6 let v souladu s rámcovým vzdělávacím programem MŠMT a podmínkami Asociace lesních mateřských škol lesní školka Ostružinka ve spolupráci s o.p.s. Apollonia. Funguje pod statutem klubu zájmové mimoškolní činnosti v rekreační oblasti Ostruženska a relaxačním prostředí pronajaté fary a zahrady. Od běžných školek se liší především rodinnou atmosférou výchovy dětí s individuálním tvůrčím přístupem.

V roce 2020 zahájily v Nové Pace provoz dvě dětské skupiny. V jednom případě se jedná o firemní pracovní skupinu založenou firmou SQS vláknová optika s. r. o. V druhém případě jde o dětskou skupinu založenou DDM Stonožka Nová Paka, zde probíhá vzdělávání dětí Montessorri metodou. Projekt je financován v rámci výzvy MAS Brána do Českého ráje z operačního programu OPZ. Dětskou skupinu mohou navštěvovat děti od 2 let věku.

Součástí vzdělávacího systému je i neméně důležité neformální a zájmové vzdělávání občanů všech věkových kategorií. Neformální vzdělávání je dobrovolné a záměrné učení, které rozvíjí

schopnosti, dovednosti, zájmy a potřeby člověka mimo rámec běžného školního vzdělávání. Uskutečňuje se různými formami a vzdělávacími programy. Patří sem například organizované volnočasové aktivity pro děti, mládež i dospělé, řadí se sem také vzdělávání na jazykových školách s právem státní jazykové zkoušky a základních uměleckých školách. Instituce poskytující tyto služby jsou pouze ve větších městech v území (Nová Paka, Lomnice nad Popelkou) a jejich kapacita je omezená a nedostačující poptávce. Zástupci těchto institucí (ZUŠ, DDM) mají připravené záměry na rozšiřování svých služeb, které se projevuje v nedostatku prostor pro mimoškolní vzdělávání.

Tabulka 16 Školských zařízení (MŠ, ZŠ, ŠJ, ZUŠ a DDM) na území MAS Brána do Českého ráje (zdroj: MŠMT)

Organizace	Zřizovatel	Kapacita
1. Mateřská škola Nová Paka, Husitská	Město Nová Paka	140
2. Mateřská škola Nová Paka, Školní	Město Nová Paka	150
Bělohradská mateřská škola	Město Lázně Bělohrad	160
Brána, základní a mateřská škola	Sbor jednoty bratrské v Nové Pace	ZŠ 180 MŠ 35
DDM Stonožka Nová Paka	Město Nová Paka	-
Krakonošova základní a mateřská škola Loukov	Obec Háje na Jizerou	ZŠ 45 MŠ 60
Masarykova základní a mateřská škola Železnice	Město Železnice	270
Masarykova základní a mateřská škola Tatobity	Obec Tatobity	ZŠ 40 MŠ 48
Masarykova základní škola Libštát	Obec Libštát	280
Masarykova základní škola Stará Paka	Obec Stará Paka	330
Mateřská škola Borovnice	Obec Borovnice	28
Mateřská škola Jinolice	Obec Jinolice	50
Mateřská škola Klubíčko Lomnice nad Popelkou	Město Lomnice nad Popelkou	96
Mateřská škola Kněžnice	Obec Kněžnice	25
Mateřská škola Libštát	Obec Libštát	54
Mateřská škola Lomnice nad Popelkou	Město Lomnice nad Popelkou	136
Mateřská škola Mlázovice	Městys Mlázovice	25
Mateřská škola Rovensko pod Troskami	Město Rovensko pod Troskami	50
Mateřská škola Stará Paka	Obec Stará Paka	75
Středisko volného času Sluníčko	Město Lomnice nad Popelkou	-

Organizace	Zřizovatel	Kapacita
Školní jídelna Nová Paka, Husitská	Město Nová Paka	600
Školní jídelna Nová Paka, Komenského	Město Nová Paka	600
Základní a mateřská škola Benešov u Semil	Obec Benešov u Semil	ZŠ 75 MŠ 35
Základní a mateřská škola Bozkov	Obec Bozkov	ZŠ 60 MŠ 35
Základní a mateřská škola Jesenný	Obec Jesenný	ZŠ 70 MŠ 22
Základní a mateřská škola Lužany	Obec Lužany	ZŠ 45 MŠ 36
Základní a mateřská škola Nová Ves nad Popelkou	Obec Nová Ves nad Popelkou	ZŠ 45 MŠ 28
Základní a mateřská škola Pecka	Městys Pecka	MŠ 55 ZŠ 200
Základní a mateřská škola Radim	Obec Radim	ZŠ 40 MŠ 30
Základní a mateřská škola Slaná	Obec Slaná	ZŠ 30 MŠ 50
Základní a mateřská škola Stružinec	Obec Stružinec	ZŠ 28 MŠ 25
Základní a mateřská škola Vidochov	Obec Vidochov	ZŠ 26 MŠ 31
Základní škola K. V. Raise, Lázně Bělohrad	Město Lázně Bělohrad	480
Základní škola Košťálov	Obec Košťálov	127
Základní škola Libuň	Obec Libuň	80
Základní škola Nová Paka, Husitská	Město Nová Paka	540
Základní škola Nová Paka, Komenského	Město Nová Paka	750
Základní škola Rovensko pod Troskami	Město Rovensko pod Troskami	260
Základní škola T. G. Masaryka Lomnice nad Popelkou	Město Lomnice nad Popelkou	875
ZUŠ Lomnice nad Popelkou	Město Lomnice nad Popelkou	520
ZUŠ Nová Paka	Město Nová Paka	420
Základní škola a základní škola speciální Lomnice nad Popelkou	Lomnice nad Popelkou	48

11 HOSPODAŘENÍ OBCÍ, INFORMOVANOST, SPOLUPRÁCE

11.1 Hospodaření obcí

Problematika hospodaření obcí je složitá záležitost. Výše příjmů a výdajů podléhá mezi lety značným výkyvům, které souvisí např. s realizací různých investičních akcí a s příjmy z dotací na tyto akce. Z mnoha ukazatelů lze za nejdůležitější považovat ty, které každoročně sleduje Ministerstvo financí ČR v Monitoringu hospodaření obcí. Je jím především níže uvedený - podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům a celková likvidita.

V roce 2014 hospodařilo celkem **32 obcí bez dluhů, což je 67 % obcí MAS**. Jako rizikové hodnotí Ministerstvo financí obce, u nichž celková likvidita je menší než 1 (tedy, že krátkodobé likvidní prostředky – peníze na bankovních účtech a hotovost - ani nepokryjí krátkodobé závazky) a zároveň, že podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (tedy de facto poměr zadlužení k celkovému majetku obce) je vyšší než 25 %. Jako riziková není podle těchto kritérií hodnocena žádná obec. Ukazatel celkové likvidity neměla pod hodnotou 1 v roce 2019 ani jedna obec. Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům byl nejvyšší v obci Brada-Rybníček. Žádná obec nepřekročila rizikovou hranici 25%. Ukazatel podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům může podléhat velkým meziročním výkyvům, což může být způsobeno postupným splácením starých a naopak uzavíráním nových bankovních úvěrů.

Tabulka 17: Hospodaření obcí MAS Brána do Českého ráje za rok 2019 (zdroj: monitor.statnipokladna.cz)

Obec	Celkové příjmy v tis. Kč	Ukazatel dluhové služby v %	Zadluženost v tis. Kč	Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům v %	Celková likvidita
Bělá	7 916	0	0	1,13	8,42
Benešov u Semil	17 811	0	0	1,41	12,62
Borovnice	7 709	15,64	8 735	9,73	3,58
Bozkov	12 655	5,05	885	5,72	3,03
Brada-Rybníček	3 476	14,33	3 510	22,54	2,78
Bradlecká Lhota	3 724	0	0	1,93	24,90

Obec	Celkové příjmy v tis. Kč	Ukazatel dluhové služby v %	Zadluženost v tis. Kč	Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům v %	Celková likvidita
Bystrá nad Jizerou	2 565	0	0	1,26	10,05
Dílce	1 414	0	0	1,58	24,29
Dřevěnice	7 906	6,36	0	3,09	3,33
Háje nad Jizerou	13 908	0	0	1,25	5,15
Holenice	1 708	0	0	0,38	71,15
Holín	10 016	0	0	0,27	118,87
Choteč	4 775	0	0	8,28	2,52
Jesenný	11 090	4,39	1 239	4,96	3,44
Jinolice	3 882	0	0	0,57	32,49
Kbelnice	3 489	20,43	2 579	13,44	68,70
Kněžnice	5 782	0	0	0,83	29,44
Košťálov	66 462	0	0	0,73	37,88
Kyje	1 083	0	0	0,57	7,44
Lázně Bělohrad	86 480	4,08	6 656	3,17	4,26
Libštát	27 533	0	0	1,56	10,29
Libuň	19 464	13,88	5 156	7,30	11,20
Lomnice nad Popelkou	141 969	4,81	34 999	4,95	2,16
Lužany	18 373	0	0	2,27	7,80
Mlázovice	27 580	30,30	2 800	3,60	2,76
Nová Paka	250 369	0,96	32 937	4,34	11,04
Nová Ves nad Popelkou	14 157	0	0	1,48	16,49
Ostružno	3 220	7,32	685	4,06	5,55
Pecka	32 336	1,11	611	2,38	3,98
Podůlší	3 859	0	0	1,45	47,90
Příkrý	5 185	21,62	2 175	6,88	12,54
Radim	12 319	0	0	3,98	15,68
Roprachtice	5 245	0	0	5,78	6,48
Rovensko pod Troskami	27 894	7,72	18 333	9,41	9,57

Obec	Celkové příjmy v tis. Kč	Ukazatel dluhové služby v %	Zadluženost v tis. Kč	Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům v %	Celková likvidita
Roztoky u Semil	2 333	0	0	1,00	19,89
Slaná	13 294	3,17	4 300	5,31	19,20
Soběraz	2 532	0	0	0,93	62,12
Stará Paka	38 887	0	0	0,68	25,01
Stružinec	13 098	0	0	1,02	15,76
Syřenov	4 524	0	0	0,27	19,08
Tatobity	13 426	0	0	1,88	4,99
Úbislavice	7 846	0	0	1,27	24,31
Újezd pod Troskami	6 477	0	0	0,51	56,07
Veselá	3 672	0	0	1,12	22,34
Vidochov	14 054	0	0	0,77	8,42
Zámostí-Blata	2 426	0	0	0,95	42,40
Železnice	29 879	0	0	2,16	2,96
Žernov	4 384	0	0	0,66	82,16

11.2 Spolupráce

Za účelem koordinování celkového rozvoje mikroregionu na základě společné strategie a vzájemné spolupráce existuje na území MAS Brána do Českého ráje několik sdružení. 5 z těchto sdružení má rozsah i mimo území MAS Brána do Českého ráje.

Z obcí MAS ležících v Libereckém kraji jsou čtyři z nich - Benešov u Semil, Bradlecká Lhota, Lomnice nad Popelkou, Rovensko pod Troskami – členy **Sdružení obcí Libereckého kraje**, jehož cílem je napomáhat vzájemné informovanosti, hájit společné zájmy, ale i zaujímat stanoviska k legislativním návrhům a dalším aktivitám týkajících se obcí.

Tabulka 18: Sdružení obcí na území MAS Brána do Českého ráje (zdroj: Regionální informační systém, 2020)

Název sdružení	Sídlo	Počet členských obcí celkem	Počet členských obcí MAS	Členské obce MAS
Svazek obcí Brada	Obecní úřad Libuň 507 15 Libuň 27	14	14	Brada-Rybníček, Dílce, Dřevěnice, Holín, Jinolice, Kbelnice, Kněžnice, Libuň, Ostružno, Podůlší, Radim, Soběraz, Újezd pod Troskami, Zámostí-Blata
Svazek měst a obcí Krkonoše	Zámek 1 543 01 Vrchlabí	40	1	Košťálov
Lázeňský mikroregion	Pecka 2, 507 82 Pecka	22	9	Borovnice, Choteč, Lázně Bělohrad, Lužany, Mlázovice, Nová Paka, Pecka, Stará Paka, Vidochov
Svazek obcí Mariánská zahrada	Bukvice 27, 506 01 Jičín	30	1	Ostružno
Mikroregion Pojizeří	čp. 201 Košťálov, 512 02 Košťálov	13	13	Bělá, Benešov u Semil, Bozkov, Bystrá nad Jizerou, Háje nad Jizerou, Jesenný, Košťálov, Libštát, Příkrý, Roztoky u Semil, Slaná, Stružinec, Roprachtice
Mikroregion Tábor	Husovo nám. 6, 512 51 Lomnice nad Popelkou	11	11	Lomnice nad Popelkou, Nová Ves nad Popelkou, Bradlecká Lhota, Syřenov, Kyje, Železnice, Holenice, Rovensko pod Troskami, Tatobity, Veselá, Žernov
Novopacko	Dukelské nám. 39, 509 01 Nová Paka	5	5	Nová Paka, Stará Paka, Pecka, Vidochov, Úbislavice
Podzvičinsko	Holovousy 39, 508 01 Hořice	38	4	Borovnice, Lázně Bělohrad, Pecka, Vidochov

Dále na území MAS zasahuje **Euroregion Nisa**, zasahuje do celého okresu Semily. Jeho členy jsou z členské základy MAS: Bělá, Benešov u Semil, Bozkov a Lomnice nad Popelkou. Euroregion Nisa je vůbec prvním euroregionem, který byl vytvořen v oblasti střední a východní Evropy. Jedná se o dobrovolné zájmové sdružení obcí a okresů trojmezí Čech, Německa a Polska, a bylo založeno za účelem podpory rozvoje těchto oblastí formou vzájemné přeshraniční spolupráce. Do území MAS zasahuje i **Euroregion Glacensis**, ale žádná z obcí není členem tohoto sdružení.

V neposlední řadě zde nesmíme opomenout **Sdružení Český ráj** - dobrovolné sdružení právnických osob založené za účelem přispět k rozvoji turistického regionu Český ráj především v oblasti cestovního ruchu. Hlavním zaměřením Sdružení Český ráj je marketing cestovního ruchu na území turistického regionu Český ráj, do něhož také spadá část území MAS Brána do Českého ráje.

12 BEZPEČNOST

Na území MAS Brána do Českého ráje nalezneme pouze dvě obvodní oddělení Policie ČR, a to v Lomnici nad Popelkou a v Nové Pace, které svoji působnost vykonávají i v obcích širšího okrsku. Další nejbližší obvodní oddělení jsou v Semilech, Turnově, Jičíně a Dvoře Králové nad Labem.

12.1 Integrovaný záchranný systém

Jeho cílem je koordinovaný postup všech jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. Hlavním koordinátorem je Hasičský záchranný sbor České republiky. Na úkolech ochrany obyvatelstva se rovněž významně podílí obce, které k těmto úkolům zřizují jednotky požární ochrany. Na území MAS Brána do Českého ráje působí:

- JPO I: Nová Paka
- JPO II: Nová Paka, Lomnice nad Popelkou
- JPO III: Lázně Bělohrad, Lužany, Mlázovice, Pecka, Stará Paka, Železnice, Benešov u Semil, Košťálov, Libštát, Nová Ves nad Popelkou.
- JPO V: menší sbory dobrovolných hasičů.

13 TURISTICKÝ RUCH

Podle vymezení České centrály cestovního ruchu náleží území MAS ke dvěma turistickým regionům: **Český ráj a Krkonoše a Podkrkonoší**. Naprostá většina území přináleží k Českému ráji, pouze obce Choteč, Mlázovice, Lázně Bělohrad, Pecka, Borovnice a Vidochov na jihovýchodě MAS a Roprahtice na severu patří k turistickému regionu Krkonoše a Podkrkonoší. Vzhledem k tomu, že se jedná o jedny z nejnavštěvovanějších turistických oblastí, lze konstatovat, že cestovní ruch má v rámci území významný rozvojový potenciál. Na druhou stranu je nutno dodat, že až na několik málo obcí, v okolí Jičína, je území MAS z hlediska turistické atraktivity těchto regionů spíše periferní. Z tohoto pohledu se pro MAS jeví jako strategické přilákat pozornost turistů směřujících především do jádrových oblastí Českého ráje. Prostřednictvím nabídky je tedy nutné získat část těchto cílových skupin v rámci současného odlehčování turisticky přeplněného jádra. Dalším významným prvkem pro výraznější rozvoj turismu v území je Geopark UNESCO Český ráj, jehož hlavním předmětem je udržitelný rozvoj turismu v oblastech s významnou přírodní hodnotou. Naprostá většina obcí MAS spadá pod vymezené hranice Geoparku.

Cestovní ruch je na území MAS výrazně sezónní. To je pochopitelně dáno charakterem hlavních lákadel území, která jsou spojená s přírodními krásami. Nejvýraznější rozdíl v návštěvnosti poskytují data za Prachovské skály, kde se vstupné v zimních měsících nevybírání. Na druhou stranu se nevybírání proto, že návštěvnost je tak nízká, že by to nebylo rentabilní. Také dvě vybraná muzea zaznamenávají poměrně významný rozdíl mezi letní a zimní sezónou. Výjimku tvoří pouze měsíc prosinec, kdy návštěvnost muzeí zvyšují různé akce konané při příležitosti Vánoc a Nového roku, a které jsou směřovány především na místní obyvatelstvo.

Pro rozšíření zimní sezóny v regionu není příliš mnoho prostoru. Ačkoli je v území MAS několik lyžařských areálů, jejich význam je vždy pouze lokální, kromě Ski areálu Máchovka v Nové Pace a skokanského areálu v Lomnici nad Popelkou.

Tabulka 19: Přehled informačních center na území MAS Brána do Českého ráje (zdroj: Regionální informační systém, 2021)

Obec	Název	Adresa	Odkaz
Bozkov	Turistické informační středisko	Bozkov 40	http://www.obecbozkov.cz/
Holín	Turistické centrum Český ráj – muzeum přírody Český ráj	Prachov 37	http://www.mpcr.cz

Obec	Název	Adresa	Odkaz
Lázně Bělohrad	Městské informační centrum - CK Hoška-tour	Nám. K.V.Raise 160,	http://www.lazne-belohrad.cz/
Lomnice nad Popelkou	Kulturní a informační středisko Města Lomnice n. Pop.	Husovo nám. 44 – Zámek	http://www.kislomnice.cz/
Lomnice nad Popelkou - Tábor	Sezónní informační středisko na hoře Tábor	hora Tábor	http://www.kislomnice.cz/
Nová Paka	Informační středisko	F. F. Procházky 70,	http://www.muzeum.cz/
Pecka	Turistické informační centrum – v místní knihovně, budova úřadu Městysu Pecka	Pecka 2	https://www.mestys-pecka.cz/turista-1/informacni-centrum/
Pecka	Turistické centrum Pecka	Pecka 201	http://www.infopecka.cz/
Rovensko pod Troskami	Městské informační centrum	Komenského 107,	http://www.rovensko.cz/

Hlavní devizou území MAS pro cestovní ruch je klidné a čisté životní prostředí, blízkost významných turistických oblastí, především Českého ráje, ale také pestrá nabídka kulturních a přírodních památek, a v neposlední řadě také bohatá historie. Významným fenoménem v oblasti je také mj. vysoký podíl objektů druhého bydlení. Obce s vysokým podílem objektů druhého bydlení jsou situovány hlavně v severní a západní části MAS a také v zázemí Jičína.

Mezi hlavní turistické atrakce území patří jednoznačně přírodní památky Prachovské skály a Bozkovské dolomitové jeskyně. Z kulturně-historických památek můžeme jmenovat hrad Pecka, jehož nejvýznamnějším majitelem byl Kryštof Harant z Polžic a Bezdrůžic, zvonice v Rovensku pod Troskami a nově také větrný mlýn v Borovnici, který byl otevřen v roce 2020. Dále také zříceniny hradů Kumburk a Bradlec. Velmi oblíbenou destinací návštěvníků je hora Tábor s Tichánkovou rozhlednou. Významné postavení mají i památky lidové architektury.

V letním období nabízejí možnost rekreace Jinolické či Ostruženské rybníky. Dále také kemp Pecka, který je každoročně výborně hodnocen v anketě Kemp roku.

Na území MAS najdeme i velké množství cyklostezek, pěších a naučných stezek, z nichž mezi nejznámější patří Riegrova stezka, dostupná z Bozkova, Raisova stezka a stezka Kamennou hůrou v Lázních Bělohrad či naučná stezka „Bitva u Jičína 29. 6. 1866“ u Holína.

Specifický případ v rámci MAS představují Lázně Bělohrad, které se díky rehabilitační klinice stávají destinací lázeňského, resp. zdravotnického turismu. Též specifickým a v současnosti se rozvíjejícím druhem turistiky, je agroturistika.

Také památek existuje v oblasti velké množství. Národní památkový ústav eviduje na území MAS Brána do Českého ráje 349 nemovitých kulturních památek. Nejvíce se jich nachází v obci Lomnice nad Popelkou (40), následují Železnice (36) a Nová Paka (34). Městská památková zóna je vyhlášena v Lomnici nad Popelkou, na Pecce a v Železnici, vesnická památková rezervace v Karlově (k.ú. Lomnice nad Popelkou) a vesnická památková zóna je ve Studeňanech (k.ú. Radim), v Újezdci (k.ú. Syřenov) a v Karlově (k.ú. Karlov u Rožkopova). Kulturní památky nezapsané v seznamech památkově chráněných objektů (kostely, sochy, kaple, křížky), jakých existuje v území celá řada, byly v minulosti velmi opomíjené a ani přes snahu jejich vlastníků z několika posledních let o jejich záchranu, se nepodařilo uvést všechny do přijatelného stavu. Jako problém v této oblasti byla identifikována nedostatečná doprovodná infrastruktura, tzn. nedostatek parkovacích míst, nedostatečné nebo žádné sociální zázemí u turistických cílů.

14 SOUHRN SOCIÁLNÍ ANALÝZY

Obcí vyplynulo, že obce trápí řada problémů, které omezují jejich rozvoj. Zcela dominujícími tématy jsou problémy s dopravou a s technickou infrastrukturou. V oblasti dopravy je nejzávažnějším problémem stav místních komunikací, na jejichž údržbu a opravy nemají obce dostatečné finanční prostředky, ale předmětem velké kritiky napříč celým územím MAS je i stav komunikací především III. třídy, které jsou v majetku jednotlivých krajů. Chybí chodníky a dostatečný počet parkovacích míst vzhledem k rostoucímu počtu automobilů. Především malé obce se potýkají s nedostatečnou dopravní obsluhností. Silniční infrastruktura trpí vysokou podinvestovaností a silniční doprava proto nemůže plně využít svého potenciálu pro rozvoj oblasti, a to především v severní části území MAS. Problémy způsobuje též velmi hustý provoz na silnicích I/35 a I/16, zvláště v otázkách bezpečnosti obyvatel a ochrany životního prostředí.

Druhým nejčastěji zmiňovaným problémem je nedostatečná vybavenost sítěmi technické infrastruktury a špatný stav těchto sítí. Jako negativum jsou nejčastěji uváděny chybějící kanalizace a čistírny odpadních vod. Několik obcí však zmiňuje i nedostatečnou zasiťovanost vodovody. Obce mají většinou zastaralé veřejné osvětlení nebo chybějící napojení místních rozhlasů na systém IZS.

Pro obce je zcela klíčové udržet stávající síť mateřských a základních škol, které jsou zde zásadním prvkem občanské vybavenosti a mají výrazný vliv na migrační atraktivitu jednotlivých obcí a kulturní a společenský život. Základní školy se nacházejí v největších sídlech – Nové Pace a Lomnici nad Popelkou – a v dalších 17 obcích. Z toho v 11 jsou to školy pouze s 1. stupněm. Udržení stávající sítě škol je proto jedním z klíčových faktorů pro další rozvoj oblasti. I když území disponuje poměrně vysokým počtem mateřských a základních škol s 1. stupněm, objevují se u škol problémy s nevyhovujícím technickým stavem budov, zastaralým nebo nedostatečným vybavením nebo absencí bezbariérového přístupu a uspořádání budov. Jako další problém se v budoucnu může jevit kapacita základních i mateřských škol, vlivem změny ve struktuře populačního vývoje.

Dalším klíčovým faktorem pro rozvoj obcí je dostatečné množství rozvojových ploch pro bydlení i podnikání. Některé obce poukazují na nedostatek stavebních parcel z důvodu nesouhlasu dotčených orgánů při pořizování územně plánovacích dokumentací a na blokadu výstavby ze strany soukromých majitelů pozemků, včetně pozemků vydaných v rámci církevních restitucí ve vlastnictví církve. Dostatek stavebních pozemků je dalším z klíčových faktorů rozvoje celé MAS.

Řada obcí spatřuje jako hendikep nedostatečnou sportovní vybavenost, špatný stav některých sportovních ploch a nedostupnost některých sportovních aktivit lidem se zdravotním postižením a maminkám s kočárky, pro které je bezbariérový přístup nutností. V obcích působí řada sportovních

klubů, které jsou na kvalitě sportovního vybavení závislé a z vlastních zdrojů nejsou schopny rekonstrukce a opravy zajistit. Některé obce rovněž poukazují na nedostatek finančních prostředků pro podporu sportu na nižších úrovních a rozvoj sportovišť ve venkovských oblastech.

Běžným problémem obcí v území MAS je stav budov ve vlastnictví obce. Nejedná se pouze o budovy obecních úřadů, ale i např. kulturní domy, které jsou často centrem kulturního vyžití v obcích, budovy prodejen, hasičských zbrojnic, škol apod. Tyto budovy často vyžadují rekonstrukce a zateplení nebo změnu vytápění. Rovněž v oblasti památkové péče nejsou obce schopny zajistit z vlastních zdrojů vyhovující stav všech památek, kterých je v území velké množství.

Oblast MAS Brána do Českého ráje je turisticky velmi atraktivní. Omezujícím faktorem je především sezónnost nabídky a velký rozdíl v návštěvnosti centrální části Českého ráje vzhledem ke zbytku území. Český ráj je využíván převážně pro individuální a rodinnou turistiku a turistiku malých skupin, které patří mezi střední a nižší příjmové skupiny. Převažují zde penziony, apartmány, ubytování v soukromí a autokempy. Kromě dostatečné nabídky pro skupiny s vyššími příjmy (hotely vyšších kategorií) zde chybí nabídka hotelového ubytování pro větší skupiny (např. autobusový zájezd), což je základní překážka pro skupinovou vícedenní turistiku. Orientaci na skupiny s nižšími a středními příjmy odpovídá i struktura stravovacích zařízení (převažují hospody či restaurace s kuchyní i bez kuchyně, rychlá občerstvení). Problémem je i nedostatečná nebo zcela chybějící komunikace a spolupráce mezi provozovateli atraktivit, ubytovacích a stravovacích služeb a dalších servisních služeb. Překážkou je i často špatná kvalita silniční sítě a nedostatečná doprovodná infrastruktura (např. nedostatek parkovacích stání, odpočinkových míst, sociálního zařízení v nástupních místech turistických atraktivit). Cestovní ruch lze považovat za jednu z hlavních rozvojových oblastí MAS. K rozvoji tohoto odvětví je nutný cílený marketing i na oblasti mimo CHKO Český ráj a obecně koordinace propagace celého území, spolupráce jednotlivých aktérů na poli cestovního ruchu a rozvoj turistické infrastruktury.

Zásadním faktorem pro zvýšení atraktivity života ve zdejších městech a obcích je zajištění potřeby kulturního a sportovního vyžití a adekvátní občanská vybavenost. V MAS Brána do Českého ráje působí velké množství neziskových organizací a spolků, které jsou v různé míře i finančně podporovány z rozpočtů obcí, případně jednotlivých krajů. Obecně však v souladu s celorepublikovými trendy platí, že činnost těchto spolků je do velké míry závislá na nezištné dobrovolné práci jejich členů ve volném čase. Pro další rozvoj oblasti je proto třeba udržet a rozvíjet lidský potenciál těchto kulturních a sportovních spolků, podporovat občanskou angažovanost a zlepšovat prostředí míst, kde se občané mají možnost setkávat.